

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Hudební osobnosti Benátek nad Jizerou

Musical personalities in the town of Benátky nad Jizerou

Kateřina Walterová

Vedoucí práce: Doc. MgA. Libuše Tichá Ph. D.

Studijní program: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro ZŠ a SŠ

Studijní obor: Hudební výchova – Hra na nástroj (klavír)

Čestně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Hudební osobnosti Benátek nad Jizerou vypracovala pod vedením vedoucí práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 10. 7. 2017

.....

podpis

Poděkování

Je mou milou povinností na tomto místě poděkovat vedoucí bakalářské práce Doc. MgA. Libuši Tiché Ph. D. za odbornou pomoc a konzultace při zpracování tématu.

Zvláštní poděkování patří zaměstnancům muzea Benátek nad Jizerou za poskytnutí cenných pramenů. Dále děkuji panu Milanu Frumarovi za historické snímky osobností a města.

ANOTACE

Cílem této bakalářské práce je zmapovat činnost hudebních osobností, které v Benátkách nad Jizerou během historie působily a tvořily zdejší hudební život. Jednotlivé části práce jsou zaměřeny na osobnosti v období od 18. století až po současnost.

KLÍČOVÁ SLOVA

Benátky nad Jizerou, rod Bendů, Bedřich Smetana, hudební život, tvorba

ANNOTATION

The aim of this bachelor thesis is to map the activity of musical personalities that have acted in the town of Benátky nad Jizerou, personalities that have created local musical life. Each part of the thesis focuses on a time period from 18th century until the present.

KEYWORDS

Benátky nad Jizerou, Benda's family, Bedřich Smetana, musical life, composition

Obsah

1	Úvod	7
2	Benátky nad Jizerou	8
2.1	Historický vývoj města	9
2.2	Kulturní pamětihodnosti.....	12
3	Hudební osobnosti Benátek nad Jizerou.....	13
3.1	Hudební osobnosti 18. století.....	14
3.1.1	František Alex (1717-1780).....	14
3.1.2	Jan Josef Červenka (1759- 1835).....	14
3.2	Rod Bendů.....	15
3.3	Členové hudebnického rodu Bendů	16
3.3.1	Jan Jiří Benda (1714 – 1752)	16
3.3.2	Josef Benda (1724 - 1806).....	17
3.3.3	Anna Františka Bendová (1728 – 1781).....	17
3.3.4	František Benda (1709 – 1786).....	17
3.3.5	Jiří Antonín Benda	21
3.4	Tradice rodu Bendů v Benátkách nad Jizerou.....	25
3.5	Bedřich Smetana a Benátecko.....	29
3.5.1	Mladý Bedřich Smetana (1824 – 1884).....	29
3.5.2	Domácím učitelem hudby u hraběte Thuna (1844 – 1847).....	30
3.5.3	Klavírní tvorba v letech (1844 – 1847).....	32
3.5.4	Další místa na Mladoboleslavsku spojená s osobností skladatele	35
3.6	Hudební osobnosti 19. století.....	36

3.6.1	Karla Huttary – Poláková (1843 – 1906).....	37
3.6.2	František Herclík (1866 – 1948).....	38
3.6.3	František Hon (1876 – 1939).....	39
3.6.4	František Pokorný (1882 – 1910).....	39
3.7	Hudební osobnosti 20. století.....	40
3.7.1	Jan Figar (1890 – 1969).....	40
3.7.2	Kamil Kisch – Trojan (1893 – 1941).....	41
3.7.3	Gabriel Vágner (1883 – 1954).....	42
3.7.4	Gabriel Vágner (1908 – 1986).....	43
3.7.5	František Borovička (1907 – 1980).....	43
3.7.6	Miloslav Brunclík (1902 – ?).....	44
3.8	Sborová tradice města.....	45
3.8.1	Pěvecké sdružení Foerster.....	46
4	Hudební život Benátek nad Jizerou v dnešní době.....	48
4.1	*Jan Kasal.....	48
4.2	*Miroslav Sekera.....	50
5	Závěr.....	53
	Seznam použitých informačních zdrojů.....	54

1 Úvod

Na celém světě je plno krásných míst, ale každý z nás má místo, do kterého se vrací nejraději. Někteří mají potřebu poznávat po celém světě stále nová místa, jiným po celý život stačí čerpat z bohatství svého rodného kraje a země. Mému srdci nejbližší je místo, ve kterém odmala vyrůstám, a bez kterého si neumím svůj život představit. Tímto místem je město Benátky nad Jizerou. V Benátkách nad Jizerou od dětství žiji svým každodenním životem, a v současnosti se také podílím na jeho životě hudebním.

Má hudební cesta začala v šesti letech, kdy jsem v Benátkách nad Jizerou nastoupila do Základní umělecké školy Jiřího Antonína Bendy. V příjemném prostředí této školy jsem vystudovala dva cykly hudebních oborů zpěv a klavír. Během středoškolského studia všeobecného gymnázia v Mladé Boleslavi mé srdce stále tíhlo ke studiu hudebnímu, a tak jsem se po jeho dokončení rozhodla věnovat hudbě profesionálně. Pronikáním do sfér hudby na vysoké škole jsem se dostala k napsání bakalářské práce, jejíž výběr jsem hluboce zvažovala. Vzpomínky na zpívání při vítání občánků v benáteckém zámku, koncerty v jeho temném sklepení, vystoupení ZUŠ, a současné pedagogické působení na její půdě mě dovedlo k rozhodnutí psát o hudebních osobnostech Benátek nad Jizerou.

Motivací ke zpracování tématu bylo zmapovat hudební osobnosti, které byly během historie součástí kulturního vývoje města. V Benátkách nad Jizerou je obecně znám rod Bendů a Bedřich Smetana, který vyučoval na zdejším zámku. Je však plno dalších osobností města, a mým velkým cílem bylo vyhledat informace o jejich osudech a hudebním působení. Při zpracování bakalářské práce jsem převážně vycházela z regionálních historických knih a odborné hudební literatury. Cennými informačními zdroji byly archiválie městského muzea v Benátkách nad Jizerou, které mě navedly k cestě za poznáním méně známých hudebních osobností. Jednotlivé kapitoly bakalářské práce procházejí, po představení města a jeho historického vývoje, jednotlivými dějinnými etapami s rozdělením na podkapitoly o konkrétních osobnostech a přehledu nejvýznamnějších děl.

2 Benátky nad Jizerou

Při slovu Benátky se téměř každému vybaví italské město s významnou a pro hudbu neodmyslitelnou tradicí. Město opery, rodiště Antonia Vivaldiho, působiště Claudia Monteverdiho a mnoha dalších velikánů, má zasloužené místo v hudebních dějinách. Stejný název, označující místo poblíž vodního toku, nese i město Benátky nad Jizerou. I tímto malebným místem ve Středočeském kraji, mezi Starou a Mladou Boleslaví, prošla v průběhu historie řada významných osobností, a hudba byla nedílnou součástí života. Tuto skutečnost poetickými slovy nastiňuje regionální básnířka Jana Rathouská v níže uvedené básni.

SLZY, SMÍCH A HUDBA, Jana Rathouská¹

*Jsou nádherná města, zasazená v kvítí,
jiná v dýmu zas anebo v stínu lip.
Benátky jak maják do daleka svítí,
jsou jakoby malý obydlený Říp.*

*Sníh krajinu mění v akord modrotisku,
ale ani tenkrát nezní studeně.
V létě jako v hroznu – se zrníčky písku –
adagio zní zlaté v slupkách zeleně.*

*Každý strom a stéblo do Jizery vrůstá
šumem, vůní, jako tóny do skladby.
Možná zde duch slavných muzikantů zůstal,
slzy, smích a hudba...Jakou zahrál by*

¹Citát převzat z: ANTOŠ, Jiří. *Bendové a Benátky nad Jizerou*. Praha: Polygrafie, 1986

*orchestr, jenž vítá dirigenta vstoje –
život, který čte si listy partitur
v lidech...Z jejich štěstí, smutků, nepokoje
od zrození po smrt – skladby v moll i v dur.*

*I když rozlet věků člověk nezachytí,
minulí v něm příštím vylad'ují hlas,
aby nezapadlo, co se krásně třpytí
na dně lidských srdcí, co zůstává v nás.*

2.1 Historický vývoj města

Historie Benátek nad Jizerou

Naše město se nachází v krajině dolního Pojizeří. Jeho počátky jsou spojeny s historií sousedního dražického panství, ke kterému od třináctého století náležely. Původní osada byla na levém břehu řeky Jizery. Později kolem roku 1343 byly Benátky přeneseny na sousední výšinu na protějším břehu a povýšeny na město. Nové založené město, jemuž dražická vrchnost udělila četná privilegia, hospodářsky vzkvétalo.

Sídlem panství byl do roku 1526 blízký hrad Dražice, poté zámek v Nových Benátkách. Páni z Dražic vymřeli po meči v roce 1385.

Někdy v polovině dvacátých let šestnáctého století se v Nových Benátkách usadili purkrabí z Donína a vybudovali zde renesanční zámek.

Pohled na Benátky nad Jizerou

V roce 1599 zakoupil panství včetně města a zámku císař Rudolf II. V této době na zámku působil dánský astronom Tycho Brahe de Knudstrup, zřídil zde observatoř, a setkal se na zámku se svým přítelem i konkurentem Janem Keplermem.

V roce 1647 obdržel panství významný vojevůdce katolické strany v bojích třicetileté války Jan z Werthu a přistavěl k zámku severní křídlo. Dnešní podobu areálu dovršilo vybudování východního křídla a kostelní věže za hraběte ze Schützensu v roce 1702. Jeho následovník Ignác Zikmund z Klenové, jako milovník umění a hudby, umožnil bratřím Františkovi a Jiřímu Antonínu Bendovým dosáhnout výrazných skladatelských a interpretačních úspěchů zejména na pruské půdě. Zároveň dal vyzdobit zámecký park plastikami z dílny Matyáše Bernarda Brauna a Františka Adámka. Po krátké epizodě pražského arcibiskupa Antonína Petra Příchovského, který upravil interiéry v rokokovém stylu, přešly Nové Benátky do rukou rodu Thun-Hohensteinů. V letech 1844-1847 působil jako učitel hudby v rodině Leopolda Thun-Hohensteina mladý Bedřich Smetana. Poslední majitel hrabě Kinský prodal v roce 1920 již v podstatě prázdný zámek městu. Za okupace v roce 1944 došlo ke sloučení Nových a Starých Benátek a Obodře a tím vzniklo dnešní město Benátky nad Jizerou, ke kterému byly později připojeny i obce Kbel a Dražice. Město se stalo přirozeným

centrem jižní části Mladoboleslavska a v současnosti dosahuje počtu přibližně 7000 obyvatel.²

Pokud máte zájem se detailně seznámit s historií Benátecka, doporučuji knihu Jiřího Antoše *Z historie Benátecka* z roku 2013. Vydalo ji město Benátky nad Jizerou a Státní oblastní archiv v Praze a Státní okresní archiv Mladá Boleslav. Vážený pan Jiří Antoš byl odborným učitelem a archivářem města Benátky nad Jizerou. Jedná se o soubor historických článků, které mapují jednotlivé úseky dějin Benátecka.

Téměř celé území Benátecka bylo osídleno a kultivováno od počátků zemědělství v 5. tisíciletí před n. l., což vedlo k velkoplošnému odlesnění a druhotnému šíření stepních a teplomilných formací. Ještě v minulém století byly stráně nad Jizerou většinou holé a pokryty xerothermní vegetací. Dnes jsou z větší části zalesněné jak uměle tak přirozeně a xerothermní společenstva jsou na ústupu. Cenné přírodní objekty se dochovaly jen v členitých okrscích s roklemi a strmými svahy.

Panoramatický snímek

²<http://www.benatky.cz/omeste/historie/>

2.2 Kulturní pamětihodnosti

Kostel Narození Panny Marie

Kaple Svaté rodiny

Kostel sv. Máří Magdalény Zřícenina hradu Dražice

3 Hudební osobnosti Benátek nad Jizerou

Tak jako každý umělecký sloh vyrůstá z toho předešlého, i hudba a její osobnosti jsou odrazem dějinného vývoje a doby. Po předešlé kapitole o historickém vývoji a kulturních pamětihodnostech města se již budeme věnovat vývoji hudebnímu. Za posledních pár století Benátkami prošla řada známých i zcela neznámých hudebních osobností, které po sobě ve městě zanechaly stopy. Některé svým narozením a proslavením v cizím prostředí, jiné přímým hudebně kulturním působením v Benátkách nad Jizerou. Pro přehlednost uvádím jejich přehled, který jsem rozdělila na benátecké rodáky a osobnosti ve městě působící. Níže uvedené osobnosti budou v průběhu práce probírány.

Přehled hudebních osobností

Benátečtí rodáci:

František Alex (1717-1780)
Jan Josef Červenka (1759-1835)
Jan Jiří Benda (1714-1752)
Josef Benda (1724-1804)
Anna Františka Hatašová (1728-1781)
František Benda (1709-1786)
Jiří Antonín Benda (1722-1795)
František Hon (1876-1939)
František Pokorný (1882-1910)
Jan Figar (1890-1969)
Gabriel Vágner (1883-1954)
Gabriel Vágner (1908-1986)

Osobnosti ve městě působící:

Bedřich Smetana (1824-1884)
Karla Huttary Poláková (1843-1906)
František Herclík (1866-1948)
Kamil Kisch Trojan (1893-1941)
František Borovička (1907-1980)
Miloslav Brunclík (1902-?)
Jan Kasal *1923
Miroslav Sekera *1975

3.1 Hudební osobnosti 18. století

Doznívající baroko a nástup nového slohu klasicismu je jedním z charakteristických rysů 18. století. Hudební vývoj je v každé zemi jiný, podívejme se tedy stručně na hudbu naší země. Jednu část tvořila kantorská hudba naplňující chrámové sbírky českých kůrů, jejíž díla se dodnes objevují a znovu ožívají. Dále se hudba provozovala ve šlechtických kapelách, jejichž hudba měla také významnou roli. Kromě těch, co ve své zemi zůstali a tvořili, mají v období klasicismu velký význam čeští emigranti, kteří odešli za lepšími podmínkami do ciziny, kde tvořili hodnotná umělecká díla mající své kořeny v naší kultuře.

3.1.1 František Alex (1717-1780)³

Jedna z méně známých a dosud zcela neprobádaných osobností je František Alex, narozený v Nových Benátkách roku 1717. Dětství prožil ve svém rodišti, jehož prostředí mu poskytlo zázemí pro první hudební vzdělávání. Od šestnácti do osmnácti let studoval piaristické gymnázium v Kosmonosích, které bylo učilištěm mnoha regionálních skladatelů, i slavného Jiřího Antonína Bendy. Pilným studiem se z Františka Alexe stal nadějný houslista a skladatel. Houslistou byl velmi uznávaným, to dokazuje jeho působení v chrámu sv. Víta v Praze. Jeho skladby byly objeveny ve Valdštejnském zámku, archivu v Doksech, a nejsou dosud hudebně v povědomí. Benátecký hudební rodák Alex zemřel roku 1780 v Praze.

3.1.2 Jan Josef Červenka (1759- 1835)

Jan Josef Červenka se narodil stejně jako František Alex v Nových Benátkách. Jeho zvoleným hudebním nástrojem byl hoboj, který vystudoval u profesora Šťastného v Praze. Ve dvaceti letech si svým nadáním a úspěšným studiem získal členství ve vratislavské biskupské kapele. V této době údajně tvořil první kompozice. Od roku 1784 žil v Eisenstadtu v Uhrách, kde se stal členem kapely Esterházyů. Koncertním

³ČERNUŠÁK, Gracian, Bohumír ŠTĚDRŮŇ a Zdenko NOVÁČEK, ed. *Československý hudební slovník osob a institucí*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

mistrem tam tehdy byl moravský skladatel a žádaný sbormistr Pavel Vranický. Ten jako dobrý koncertní mistr udržoval přátelské vztahy s vídeňskými klasiky. Je zajímavé, že i novobenátecký rodák Jan Josef Červenka se v prostředí velkých mistrů také ocitl. Jeho uměleckým vrcholem bylo působení ve dvorní kapele Vídně, kde v roce 1835 zemřel.

3.2 Rod Bendů

Rodové kořeny vždy sahají velmi hluboko do naší historie. Příkladem toho jsou proslulé rody Bachů a Bendů, jejichž hudební tradice byla dlouholetá. Rozvětvený hudebnický rod Bendů má zasazené své kořeny v Benátkách nad Jizerou. Město si této kulturní hodnoty velmi váží, a k jeho osobnostem projevuje úctu všemi možnými směry. Po jednom z členů, Jiřím Antonínu Bendovi, je pojmenovaná místní ZUŠ a její komorní soubor Bendíci. V městském muzeu je bratřím Bendům věnována pamětní síň s velmi cennými exponáty, a na místě jejich původního rodného domku je umístěna pamětní deska. Jedno z nejpůsobivějších vyjádření úcty Benátčanů k hudebnickému rodu je skrze slova opěvující básně Břetislava Veselého.

VZPOMÍNKA⁴

Břetislav Veselý

*Ty staré rody hudebníků
co země Česká zrodila,
hudba je od kolébky provázela
a nad hrobem jim dozněla.*

*Bendové – tkalci, kantoři a perníkáři
nakonec s hudbou světem procházeli,*

⁴Citát převzat z: ANTOŠ, Jiří. *Bendové a Benátky nad Jizerou*. Praha: Polygrafie, 1986

*od tancovaček kmánů,
v palácích vévodů a králů
jejich hudba zněla si.*

*Dnes vzpomínáme velkých synů
Ve Starých Benátkách zrozených.
Když chudi a pronásledováni
z naší země odešli.*

*Bendové – tkalci a perníkáři –
Vaše hudba dnes světem zní.*

3.3 Členové hudebnického rodu Bendů

Již rodiče slavných bratří Bendů měli hudbu ve svých genech. Syn Bartoloměje Bendy, Jan Jiří Benda (1686–1757), se narodil v Mstěticích u Brandýsa. Vyučil se tkalcovskému řemeslu, při kterém si přivydělával a obohacoval život hudbou. Hrál na housle, cimbál, hoboj a šalmaj. Jeho budoucí choť Dorota Brixí (1686–1762), narozená ve Skalsku ve stejném roce jako Jan Jiří Benda, pocházela z českého kantorského rodu Brixíů. V květnu roku 1706 Jan Jiří a Dorota sňatkem spojili své životy a založili proslulý hudebnický rod Bendů.

Manželům Bendovým se dohromady narodilo deset dětí, sedm synů a tři dcery. Čtyři potomci bohužel zemřeli v útlém věku, jeden zůstal věrný tkalcovskému řemeslu, a z pěti potomků se stali uznávaní hudebníci. Není divu, že po rodičích zdědili hudební předpoklady. Nyní si představíme pět jednotlivých členů hudebnického rodu, kterým byl talent zasazen přímo ve Starých Benátkách.

3.3.1 Jan Jiří Benda (1714 – 1752)

Jan Jiří Benda se narodil roku 1714 v domku naproti kostelu, kde se také narodili jeho další sourozenci. Prvnímu hudebnímu rozvoji se mu dostalo v rodině a od místního kantora v rodišti. Stal se výborným houslistou a odešel za uměleckým uplatněním do Drážďan, kde se setkal se svým bratrem Františkem. Později přesídlil do Postupimi, kde

ve službách krále Friedricha II zastával v kapele místo houslisty. Jako skladatel proslul flétnovými sonátami a skladbami pro housle.

3.3.2 Josef Benda (1724 - 1806)

Dalším potomkem manželů Bendových byl Josef Benda. Po mládí stráveném v rodišti se v roce 1742 se svými rodiči a dalšími sourozenci vystěhoval do Berlína za bratrem Františkem. Cizímu prostředí se rychle přizpůsobil a v Postupimi byl jedním z členů dvorské kapely. Po smrti milovaného bratra Františka roku 1786 v Postupimi převzal místo kapelníka, na jehož funkci zůstal jedenáct let. Z jeho tvorby se dochovaly především skladby pro housle. Poselství hudby předal další generaci, jeho dva synové Ernst Friedrich Benda (1749 – 1785) a Carl Friedrich Franz Benda (1754 – 1816) se také stali hudebníky.

3.3.3 Anna Františka Bendová (1728 – 1781)

Anna Františka Hatašová, rozená Bendová byla také obdařena znamenitými hudebními předpoklady. Jediná dcera z pěti hudebně nadaných potomků se jako oni věnovala hudbě již od útlého dětství. Po odchodu s rodiči roku 1742 za svým sourozencem proslula jako operní pěvkyně. V Postupimi měla díky podpoře bratra Františka možnost prohloubit pěvecké a hudební dovednosti. S pomocí druhého bratra, Jiří Antonína, se v roce 1750 stala komorní zpěvačkou durynského vévody Friedricha III. ve městě Gotha. Jiří Antonín Benda tam v té době začínal umělecky působit a pro svou sestru zkomponoval Sbíрку italských árií. Anna Františka se roku 1751 provdala za houslistu a skladatele Dismase Hataše, a narodil se jim potomek Jindřich Křištof, který v hudební tradici rodu pokračoval jako znamenitý houslista.

3.3.4 František Benda (1709 – 1786)

Nejstarší syn rodičů Bendových František byl ve svém rodu jedním z nejslavnějších a pro osud celé rodiny měl důležitou roli. V dalších řádcích se vypravíme za nevšedním osudem Františka Bendy, jeho obdobím prožitým v rodišti, cestováním a hudebním působením v cizině. Z textu postupně vyplyne rodový význam proslulého Františka Bendy, narozeného ve světničce domku ve Starých Benátkách.

„Okna domu naproti kostelu slabě zářila. Jistě už na něho čekají a nevědí, kam se zatoulal. Na šňůře poblíž pece jsou pověšeny několikery housle, housle s hnědou hrudí, jiné s černou či docela bílou jako mléko, ale všechny mají ohmatané hrdlo milujícíma rukama a jejich vypouklé břicho je do běla napudrováno kalafunou, jež se práší pod táhlým a ostrým smykem smyčce. Chlapec cítí přitom za hry rozkoš v prstech a v celém těle. Jedny z houslí jsou jeho, ty bílé, bílé jako zpívající labuť.“⁵

František Benda vyrůstal v hudebně bohatém prostředí. Benátky byly společně s Lysou města, která měla šlechtické kapely. Na benáteckém zámku to byla kapela hraběte Ignáce z Klenové, jehož osobnost měla pro osud rodiny také klíčový význam. První hudební rozvoj Františkovi v místní škole poskytl kantor Alexius a především rodina. Se svým otcem šumařem chodil po večerech hrát na housle do benáteckých krčem a hostinců.

Cesta Františka Bendy za hudebním snem vedla přes mnohá místa. Za hudbou dlouhý čas putoval, projížděl koňmi, lodí, a na svých vlastních nohách prochodil kouty světa, aby poznal svůj cíl. První zastávkou byla Praha, kam se devítiletý chlapec společně s otcem vydal za svým strýcem a proslulým varhaníkem Šimonem Brixim, aby mu zajistil místo diskantisty kláštera benediktnů v Praze na Starém Městě. Nemilé a neuspokojivé podmínky kláštera dovedly chlapce s přítelem Roscherem k útěku do Drážďan. Jaký by asi byl jeho osud, kdyby v Praze zůstal a podlehl naléhání pátera Anselma, aby se stal kastrátem a proslavil se svým hlasem. Životní cesta se ale ubírala jiným směrem.

Dvanáctiletý František Benda byl v Drážďanech zpěvákem královské kapely a mohl se věnovat hře na housle a violu. Brzy se mu však začalo stýskat po domově a rozhodl se opět k útěku. Ne zdařený útěk vlečným člunem skončil návratem do Drážďan, kde ho kvůli ztrátě hlasu z dobrodružného výletu propustili. Propuštění mu umožnilo klidný návrat do svého rodiště. Doma ho láskyplně přijali a ztracený hlas vyléčil s pomocí svého otce v kořalně u žida Loebela. V Praze se stal studentem jezuitského semináře a v roce 1723, ve svých čtrnácti letech, zpíval na slavnostním

⁵VANĚČEK, Arnošt. *Králov houslista*. Praha: Melantrich, 1977.str. 9

provedení Fuxovy opery *Constanza e Fortezza*, napsané k příležitosti korunovace Karla VI. Ze studia se František Benda vrátil zpět do Starých Benátek, kde do konce života mohl zůstat, ale osud rozhodl jinak.

Ve svém rodišti se také poprvé zamiloval. Jeho láskou byla primasova dcera Ludmila Fialková, kterou okouznil svou hrou. „Zavolala na něho a hoch vzhledl k ní. Odložil housle do trávy. Ležely tam jako pták, který umí zpívat jako člověk. František se podíval na Ludmilu plaše, vždyť byla tak velká a krásná. Po chvíli si dodal odvahy. Vzal ji za ruku, studenou z říční vody.“⁶ Jejich láska byla hluboká a František se chtěl pro společnou budoucnost vyučít perníkářem. Benátecká vrchnost našťstí tento návrh neschválila, a sám hrabě Františka pobídl k hudebnímu studiu. Budoucnost mladého houslisty byla rozhodnuta.

Tak jako v devíti letech, i nyní zasáhl pomocnou rukou strýc Šimon Bixi doporučením mistru Koníčkovi. František byl student velmi pilný a ve hře se velmi rychle zdokonalil. Po úspěšném studiu jeho kroky mířily na benátecký zámek, kde své vrchnosti a návštěvě, hraběti Osteinu z Vídně, předvedl svou brilantní hru. Vídeňská návštěva byla natolik uchvávena, že si Františka získala pro svou kapelu. V sedmnácti letech František Benda opustil svou rodnou zemi, do které se vrátil už jen jednou.

Služby ve Vídni nenaplnily očekávání a mladý hudebník se vydal na další cestu, tentokrát do Sibirie. Když se o cestě svého poddaného dověděl benátecký hrabě z Klenové, potrestal ho odvedením k vojsku a zápisem do regimentu markýze de Longueville. František se díky svému talentu z vojenských služeb vymanil a stal se ve Vídni markýzovým houslistou. To také nebylo uspokojivé, a tak se s novým přítelem, českým houslistou Jiřím Čártem, rozhodli k útěku do Varšavy. Cestou společně s dalšími hudebníky koncertovali a byli varováni zprávou o zatykači dvou uprchlých hudebníků. Markýz de Longueville údajně za svého houslistu nabízel tisíc dukátů.

V osmnácti letech byl František Benda přijat do královské kapely Augusta Silného ve Varšavě. Král však brzy zemřel, a nový král August III, nebyl dosti důvěryhodným. Po třech letech dostal nabídku členství v královském orchestru

⁶VANĚČEK, Arnošt. *Králov houslista*. Praha: Melantrich, 1977. str. 58

v Drážďanech. Tam se svým nadáním a pílí v roce 1733 přiblížil životnímu snu a byl přijat do kapely korunního prince, pozdějšího krále Fridricha II. Členství v drážďanské kapele Františka Bendu ochránilo před pronásledováním a král byl jeho velkým příznivcem.

V Drážďanech František Benda naplnil umělecké touhy, už ho tížil jen stesk po rodině a stálé poddanství benáteckého hraběte. Rodiče doma o svém synovi neměli pár let žádné zprávy a nevěděli nic o jeho osudu. „A tu jednou odpoledne, když sněhy ležely na polích a Jizera stála pod ledovým příkrovem, zaklepal listonoš na okno a otec vstal od stavu, na němž od rána pilně tkal. Přijal dopis, a když jej počal číst, slzy mu zaplavily tvář.“⁷ Syn František si přál, aby s ním rodina sdílela štěstí a odstěhovala se za ním do Německa. Bendovi se za ním v únoru roku 1733 vypravili do Drážďan, kde jim řekl o svém záměru vykoupení z poddanství a vystěhování ze země. Z katolické víry v Drážďanech přešel k protestantské, a návrat domů by byl nemožný. Kromě náboženských to byly také důvody sociální a existenční k odchodu do ciziny. Dostat se z poddanství hraběte z Klenové nebylo jednoduché.

Na doporučení hofmistra Trambáčka se pokusil o vykoupení z poddanství za koně, kterých byl benátecký hrabě milovníkem. Vypravil se s koněm a sluhou do Prahy, kde se ubytoval u strýce Šimona Brixiho, bývalé lásky Ludmily a jejich syna Františka. František Benda v Praze zůstal, a do Benátek poslal arabského hřebce za sto říšských tolarů. Hraběti se kůň nelíbil, a z poddanství se nakonec František Benda dostal za dvě stě zlatých půjčených od strýce Šimona Brixiho. Traduje se, že ještě ten večer prohrál benátecký hrabě peníze v karbanu. Roku 1733 slavný benátecký rodák svobodně opustil svou vlast, do které se už nikdy nevrátil.

Bendovi rodiče byli roku 1734 kvůli tajné návštěvě syna v Drážďanech vyslýcháni jezuitou Krčinským na novobenátecké faře. Byli podezřelými ve víře a museli zapírat, že by se chtěli odstěhovat za synem do Pruska. „Zvlášť pozoruhodnou byla výpověď Doroty Bendové v závěru jejího „examenu“! Na otázku, zda mají

⁷VANĚČEK, Arnošt. *Králov houslista*. Praha: Melantrich, 1977.str. 103

v úmyslu do Berlína za syny odejítí odpověděla: „*Zachovej Bůh, ten úmysl nemáme, to bychom nestavěli chlívky a jiné potřebné věci*“ ...⁸

František Benda ve službách pruského krále Fridricha II. vyslovil králi přání mít u sebe rodinu. Fridrich II. měl k chlapci velmi vřelý vztah a přání vyslyšel. Vystěhování rodiny se podařilo během první slezské války, tedy vpádem pruských vojsk do Čech od roku 1741. V únoru roku 1742 poslal pruský král prince Anhalta do Benátek, kde jeho jménem žádal o výhost rodiny Bendovy z poddanství. Přesně 15. března roku 1742 rodiče Bendovi se syny Viktorinem, Jiřím Antonínem a dcerou Annou Františkou navždy opustili pod pruským dozorem svůj domov. Po dlouhé cestě se rodina dopravila do Berlína, kde se setkala s ostatními členy. Bendovi byli králem ubytováni v Nové Vsi u Postupimi

František byl rodině v novém prostředí oporou a svým bratrům Janovi, Josefovi a Jiřímu také pomohl získat místo v královské kapele Fridricha II., ve které působil přes padesát let. Je zajímavé, jak osud jednoho člověka dokáže změnit život celé rodiny, která se za našimi hranicemi proslavila. František Benda se ke konci života věnoval pedagogické činnosti a žáky učil především kráse hudebního výrazu. Věnoval se také činnosti kompoziční a zanechal po sobě plno uměleckých odkazů.

Dílo Františka Bendy tvoří kolem 150 houslových sonát, 100 houslových etud a 21 houslových koncertů. Dalšími kompozicemi je 18 symfonií a dueta. Přesný počet skladatelových děl je těžké odhalit, jelikož se díla v této době šířila především opisováním a jen zlomek vyšel tiskem. Výčet Bendových skladeb je i tak obsáhlý, největší obsažnost je však v tom, že jsou zrcadlem skladatelova nevšedního života a původu.

3.3.5 Jiří Antonín Benda

Jiří Antonín Benda společně se svým starším bratrem Františkem tvoří nejslavnější dvojici rodu Bendů, jednoho z nejvýznamnějších hudebnických rodů v historii. Své dětství prožil v prostředí Starých Benátek, kde se jako ostatní sourozenci začal seznamovat s hudbou. Ve svých třinácti letech, tedy roku 1735, ho rodiče poslali

⁸Citát převzat z: ANTOŠ, Jiří. *Bendové a Benátky nad Jizerou*. Praha: Polygrafie, 1986, str. 11

na studia piaristického gymnázia v Kosmonosech, kde byl jeho spolužákem pozdější skladatel a kantor Jiří Ignác Linek. Od roku 1739 – 1742 ve studiích pokračoval na jezuitské koleji v Jičíně. Již v době studia na jeho osobnost působily vlivy důležité pro budoucí skladatelskou tvorbu. Oratorní cvičení a školní jezuitské hry ho svou dramatickostí ohromily, a staly se velkým inspiračním zdrojem.

Roku 1742 se musel obratem ze svého studia v Jičíně vrátit do Starých Benátek, aby s rodinou emigroval do Berlína. Díky svému bratru Františkovi se stal jako houslista členem královské kapely. V Berlíně osobně poznal svého současníka Carla Philippa Emanuela Bacha (1714 – 1788), jehož tvorba se pro něj stala inspiračním zdrojem skladeb pro klávesové nástroje. S Bachovým synem Jiří Antonín Benda udržoval přátelský vztah i po odchodu do Góty, na místo kapelníka durynského vévody Fridricha III. v roce 1750. V novém prostředí, plném pokrokových a osvícenských filozofických myšlenek, začal Jiří Antonín Benda tvořit svá vrcholná díla.

Již během pobytu v naší zemi mladého Benda zajímal spád řečnického projevu a jeho dramatickosti. Propojení hudby se slovem bylo vhodným prostředkem k vyjádření skladatelovy originality. Myšlenku melodramu Jiří Antonín Benda převzal od spisovatele a filozofa J. J. Rousseaua, a umělecky ji dotvořil k dokonalejšímu obrazu. Hudbu již nebral jako doplněk k pohybu, ale dramatickou složku s hudební zrovnoprávnil. Svým prvním melodramem Ariadna na Naxu se v roce 1774 stal zakladatelem tohoto žánru. Dalšími scénickými melodramy jsou Medea, Pygmalion a Almansor a Nadine. Další hudebně dramatická díla, která Jiří Antonín Benda tvořil, jsou singspiely neboli zpěvohry. Z nich můžeme uvést Vesnický trh, Romeo a Julie, a Jarmark, ve kterých jsou použity písňové a taneční prvky, zobrazující venkovský život.

Během svého působení v Gótě byl Jiří Antonín Benda v roce 1765 Fridrichem III. poslán na studijní cestu do Itálie. V italských městech se seznámil s tamější operou, která se stala dalším inspiračním zdrojem skladatelské tvorby. Po půlročním nasycení italským prostředím se vrátil zpět do funkce ředitele kapely v Gótě, kterou zastával do roku 1778. Po opuštění služby u durynského vévody Fridricha III., pobýval Jiří Antonín Benda v Hamburku a ve Vídni, kde se ucházel o místo kapelníka německé opery. Po neúspěšném pokusu o místo kapelníka, se skladatel stáhnul do ústraní a věnoval se

kompoziční činnosti a přemítáním nad filozofickými myšlenkami. Konec života Jiří Antonín Benda strávil o samotě, a po pobytu v lázních Ronneburk, roku 1795 zemřel v saském městě Kostřic.

Jiří Antonín Benda po sobě kromě nadaných potomků, zanechal velké množství kompozic. Skladatelova tvorba je velmi rozsáhlá a zahrnuje kromě melodramů, singspielů, oper a scénické hudby, kolem 30 symfonií a stovky kantát. Další hodnotnou tvorbu reprezentují díla koncertantní a komorní. Dílo Jiřího Antonína Bendy se mnohými soubory a interprety hraje dodnes, a už za jeho života bylo oceňováno mistry jako Wolfgang Amadeus Mozart. Ten jeho dva melodramy Ariadna na Naxu a Medea vozil na cesty, a svému otci Leopoldovi o nich napsal roku 1778 v dopise tato slova: „*Vskutku mne ještě nikdy nic tak nezaujalo. Vy víte, že Benda byl vždy mým miláčkem mezi luterskými kapelníky. Miluji jeho obě díla tak, že je vozím všude s sebou.*“⁹

Bendovo dílo pro klávesové nástroje

Významnou část díla Jiřího Antonína Bendy představují skladby pro klávesové nástroje. Kompozicemi tohoto typu se zabýval v Gótě od roku 1750, když prožíval mistrovská léta ve službách vévody Fridricha III. Skladatelovo dílo reprezentuje řada koncertů, fantazie, 34 sonatin, a 17 sonát. Určení „klávesovému nástroji“ je poplatné době 18. století, kdy se díla hrála na clavichord nebo cembalo, a postupně se přecházelo ke kladívkovému klavíru. Důsledkem toho jsou v současnosti řešeny otázky jejich interpretace. Dnešní interpret si může při provedení barokních či raně klasických skladeb vybrat mezi přednesem na cembalo a moderním klavíru, což přináší velké zvukové bohatství a širokou paletu výrazových prostředků. Nyní se odebereme trochu blíže k 17 klavírním (cembalovým) sonátám Jiřího Antonína Bendy.

Klavírní (cembalové) sonáty

Jiří Antonín Benda byl představitelem klavírního slohu na přelomu baroka a nově se formujícího klasicismu. Skladatel bývá označen za autora raně klasického. Jedním ze znaků slohového přerodu je vznikající klasická sonátová forma, která se začala formovat již od doby barokní, a svou finální podobu dostala v období vrcholného

⁹VRKOČOVÁ, Ludmila. *Domovem hudby*. Praha: Panton, 1988 str. 170

klasicismu. Vývojový stupeň této formy představuje 17 Bendových sonát, které čerpají z bohatství vrcholného baroka a svými prvky mají rysy slohu klasického. Velkým inspiračním zdrojem při kompozici klavírních sonát bylo pro Jiřího Antonína Bendu dílo Carla Philippa Emanuela Bacha, které poznal za pobytu v Berlíně po roce 1742. Klavírní dílo Bachova syna Bendu ovlivnilo svým neobvyklým a překvapujícím dramatickým spádem, pro C. Ph. Em. Bacha typickým.

Všech 17 sonát Jiřího Antonína Bendy je třívětých, a většinou dodržují schéma pomalé věty uprostřed mezi dvěma větami živějšího charakteru. Tímto způsobem řazení vět se přibližují klasické sonátové formě. Zpěvnost melodie a harmonická složka se v některých Bendových sonátách přibližuje klasicismu, jiné sonáty svým důsledným kontrapunktickým vedením hlasů odkazují na sloh vrcholně barokní. Sonátová forma ještě nemá zřetelně oddělené hlavní a vedlejší téma, a formově vychází ve většině případů z barokní dvoudílné formy. Pomalé věty jsou výjimečné svou citovostí, která se v literatuře popisuje jako odkaz na Beethovenův *appassionato* hudební výraz. Sonáty Jiřího Antonína jsou plné dramatičnosti, rychlého střídání nálad, citovosti, a představují hodnotné umělecké dílo českého raného klasicismu.

První souborná nahrávka sonát Jiřího Antonína Bendy

První kompletní nahrávka Bendových sonát pro klávesový nástroj byla vydána před deseti lety, v roce 2007. Tohoto významného hudebního počínu se ujala bulharská cembalistka Sylvia Georgieva. Tato významná cembalista dokonce v rodišti Jiřího Antonína Bendy, v Benátkách nad Jizerou, několik let učila v místní ZUŠ. Interpretační dovednost rychlého střídání nálad, přiměřené použití agogiky, citovost, rytmicky přesné perlivé pasáže, to všechno jsou vlastnosti umělecky hodnotné souborné nahrávky sonát Jiřího Antonína Bendy.

Jiří Antonín Benda je autorem 17 klavírních sonát, nahrávka jich však obsahuje 18. Mezi prvními šestnácti sonátami má sonáta č. 12 c moll dvě odlišné verze. Poslední sonáta pod č. 17, byla k ostatním přiřazena později. Tato sonáta G dur mnohdy označovaná jako „neznámá“, byla objevena v univerzitní knihovně v Kodani, a za života Jiřího Antonína Bendy vydaná nebyla, avšak dochovala se v opise J. N. Haffnera. Níže je uveden seznam všech skladatelových sonát.

Přehled klavírních (cembalových) sonát

Sonáta č. 1 B dur

Sonáta č. 2 G dur

Sonáta č. 3 d moll

Sonáta č. 4 F dur

Sonáta č. 5 g moll

Sonáta č. 6 D dur

Sonáta č. 7 c moll

Sonáta č. 8 G dur

Sonáta č. 9 a moll

Sonáta č. 10 C dur

Sonáta č. 11 F dur

Sonáta č. 12 c moll

Sonáta č. 12 c moll

Sonáta č. 13 Es dur

Sonáta č. 14 F dur

Sonáta č. 15 c moll

Sonáta č. 16 C dur

Sonáta č. 17 G dur

3.4 Tradice rodu Bendů v Benátkách nad Jizerou

Jak to v dějinách i v životě bývá, některé poklady objevujeme až po určitém čase a poznáváme jejich hodnotu třeba až po stovce let. I v Benátkách nad Jizerou se dlouhý čas nevědělo o významných hudebnících. Vše se změnilo zásluhou Josefa Gabriela, který od roku 1888 vyučoval na starobenátecké obecní škole. Současně s pedagogickou

činností byl i místním kronikářem a zabýval se kulturním životem v obci. Znalosti benátecké historie Josefa Gabriela dovedly k objevení rodného domku Bendů, kterým ve městě počala tradice slavného rodu.

Hrabě z Klenové nechal během 17. století v Kostelní ulici postavit pět domů pro lepší tkalcovské rodiny. Rodiče Bendovi se do jednoho z domků v roce 1707 přistěhovali, a tvořili tak jednu z pěti tkalcovských rodin. Ještě v roce 1920 se nevědělo, ve kterém z pěti domů se členové hudebnického rodu narodili. Josef Gabriel si během bádání vzpomněl na protokoly o výsleších rodičů Bendových na novobenátecké faře z roku 1734. Málokoho by napadlo, že slova vyřčená Dorotou Bendovou při výslechu, budou téměř o dvě stě let později klíčová k určení jejich domu. Její zmínka o chlévě, při zapírání vystěhování za synem, byla zásadní. Jen jediný z pěti domků v Kostelní ulici měl přistavěný chlév, a tímto výzkumem byl dům s číslem popisným 44. určen jako rodný dům bratří Bendů.

Objev Josefa Gabriela byl roku 1925 prověřen a uznán muzikologem Jaroslavem Čeledou, který v bendovském bádání dále pokračoval. Na studijní cestě v Německu vysledoval osudy členů Bendovy rodiny, a podařilo se mu získat opis životopisu Františka Bendy. Životopis obsahoval cenné informace, kterými se bádání o rodu Bendů prohloubilo. Jaroslav Čeleta navrhl benátecké obci zasadit k uctění památky slavného rodu na jejich domek pamětní desku. Domek byl však ve špatném stavu, a musel být z velké části opraven.

Slavnostní odhalení pamětní desky roku 1926

Roku 1926 mohly po opravě domku a přípravách začít velké oslavy jubilea 140. výročí smrti Františka Bendy. Pamětní desku zhotovila kamenická firma Karla Mauermanna v Mladé Boleslavi. Oslavy byly zahájeny 8. května 1926 slavnostním koncertem, s názvem Bendův večer, na kterém se hrály skladby Františka a Jiřího Antonína Bendy. V tento slavný den se v novobenátecké sokolovně rozezněly housle pod smyčcem Jaroslava Čeledy, a klavír pod prsty J. H. Choltického. Následující den městem procházel velký slavnostní průvod, na jehož konci došlo k odhalení pamětní desky na rodném domku bratří Bendů. Jak je vidět na dobovém snímku, průvodu za uctěním památky bratří Bendů se zúčastnilo mnoho Benáčanů. Další historicky významný den byl v roce 1932, kdy Jaroslav Čeleda do Starých Benátek přivezl přímého potomka Františka Bendy, německého dirigenta Hanse von Bendu, který při návštěvě Benátek viděl rodný domek svého prapraotce. Hanse von Bendovi bylo po letech v Benátkách nad Jizerou uděleno čestné občanství města. Po deseti letech od odhalení pamětní desky se opět v novobenátecké sokolovně konal slavnostní koncert skladeb Františka a Jiřího Antonína Bendy, tentokrát už ke 150. výročí smrti slavného houslisty Františka Bendy. Po koncertě opět následovala pouť k pamětnému místu.

Nemalým aktem pak bylo otevření Pamětní síně bratří Bendů v městském muzeu v září roku 1964.

Osud rodného domu

Je smutné, že se některé cenné památky nedochovají nebo alespoň neupraví v jejich původním slohovém stylu. Tento osud měl bohužel i rodný domek Bendů, jehož původní podoba je zachována jen na dobových snímcích. Podívejme se ve stručnosti na historii a osud tohoto slavného místa, kde se narodilo pět slavných členů hudebnického rodu Bendů.

Rodina Bendova v domku pobývala od roku 1707 do roku 1742, kdy se vystěhovala do Německa. Poté domek na krátkou dobu osiřel, než se stala novým majitelem tkalcovská rodina Františka Stöhra. Tkalcovské rodině Stöhrů dům patřil do roku 1842, kdy se majitelem stal Jan Kraj. Krajové vlastnili dům až do roku 1926, kdy na něj byla upevněna pamětní deska. Ve stejném roce tuto kulturně významnou památku koupili manželé Pavelkovi z nedalekého Sedlce. Josef Pavelka byl truhlářem, a měl v úmyslu na svém pozemku zřídit truhlářskou dílnu. Státní památkový úřad v Praze majiteli zdůraznil, že jakákoliv úprava by mohla poškodit památkovou cenu tohoto významného místa. Nový majitel přistoupil na kompromis a pozemek upravil tak, aby zásadně nezasáhl do původní podoby. Posledním majitelem domu se stal roku 1937 pražský architekt Josef Vondráček. Hned začátkem června téhož roku měl Státní památkový úřad doručenou zprávu oznamující, že nový vlastník má v úmyslu stavení zbořit. Úřad tento úmysl v rámci ochrany památky zavrhl, avšak nový majitel jednal bleskově. Hned 7. června napsal obecnímu úřadu Starých Benátek zprávu o desolátním stavu stavení a důvodech k jeho zboření.

Městský úřad po přečtení vyčerpávající zprávy majiteli Josefu Vondráčkovi vyšel vstříc, a Státní památkový úřad shodou okolností, kvůli snížené bezpečnosti, také se zbořením památky souhlasil. Již v půli června roku 1937 byl rodný domek Bendů zbořen. Je podivuhodné, jak během tak krátké doby zanikla památka, ve které žila svůj každodenní život hudebnická rodina Bendů. Architekt Josef Vondráček pak podle svého vlastního návrhu na jeho místě postavil činžovní dům. Činžovní dům tam stojí dodnes a je na něm usazena pamětní deska, která odkazuje na historický význam tohoto místa.

Pamětní deska bratří Bendů

3.5 Bedřich Smetana a Benátecko

Jedna z nejslavnějších osobností, která je spojena s Benátkami nad Jizerou a jejich okolím, je skladatel Bedřich Smetana. Jako mladý student se ve městě stal učitelem hudby u hraběte Thuna, a poslední léta života potom strávil v nedalekých Jabkenicích. Kromě finančního zabezpečení během svého pobytu za mladých let, mu byla krásná krajina Mladoboleslavska inspirací pro vznik vrcholných děl. Na počest Bedřicha Smetany je nad branou zámku umístěna pamětní deska, v prostorách muzea pamětní síň, a v areálu zámeckého parku památník. Kromě těchto projevů úcty má největší cenu citový vztah Benátčanů k této osobnosti. Nyní se budeme věnovat osobnosti mladého Bedřicha Smetany a období, kdy v kraji působil.

3.5.1 Mladý Bedřich Smetana (1824 – 1884)

Studentský i rodinný život Bedřicha Smetany byl plný překážek. Rodina se poměrně často stěhovala a následkem bylo studium několika škol a jejich problematické dokončení. Potýkal se s prospěchovými nedostatky, a to hlavně v době, kdy pro něj byla škola těžkým břemenem, a hudba se stávala smyslem a náplní života. Jedním

z uměleckých impulzů bylo studium na Akademickém gymnáziu v Praze, které si roku 1839 na otci přímo vymohl. V Praze poznal bohatý kulturní život a navštívil, kromě dalších koncertů, i pražský koncert klavíristy France Liszta. Později se z nich stali největší přátelé.

Hlavní město musel kvůli dokončení studia brzy opustit. Na úspěšné dokončení dohlédl Smetanův příbuzný J. F. Smetana, profesor gymnázia v Plzni. Ten vzal mladého studenta pod svá křídla, a pomohl mu k získání maturitního vysvědčení v roce 1843. Po úspěšném dokončení středoškolského studia se Bedřich Smetana v tomto roce rozhodl stát hudebním skladatelem a opustil Plzeň. Jak už to bývá, cesta za splněným snem bývá trnitá.

Ve svých devatenácti letech se mladý skladatel, i přes zhoršenou sociální situaci v rodině, dostává zpět do Prahy. Z těchto důvodů nemohl však počítat s velkou finanční podporou, a musel se přizpůsobit skromným podmínkám. V Praze bydlel u své tety společně se studenty práv, a neměl ani možnost hudebního zdokonalování. Na konzervatoř nemohl být kvůli vysokému věku přijat, a na soukromé studium neměl finanční prostředky. Nakonec vše zachránila láska.

Jeho první láskou byla Kateřina Kolářová, kterou poznal jako mladý hoch v plzeňské společnosti. Za svou budoucí ženou dojížděl později i do Mladé Boleslavi. Mladá dívka pro něho byla inspirací mnohých skladeb, a útěchou v trýznivé situaci. Sama byla výbornou klavíristkou a žačkou hudebního ústavu Josefa Proksche. Když si její matka povšimla talentu mladého Bedřicha Smetany, odvedla ho přímo k Josefu Prokschovi. Ihned byl přijat ke studiu kompozice, náklady však chudý student neměl z čeho platit. Štěstí se však na něho usmálo, a dostal doporučení ředitele J. B. Kittla, aby byl přijat za domácího učitele hudby v rodině hraběte Thuna.

3.5.2 Domácím učitelem hudby u hraběte Thuna (1844 – 1847)

Do rodiny hraběte Thuna byl jako učitel hudby vřele přijat 18. ledna 1844. Přijetí bylo dle tehdejších zvyklostí podmíněno přezkoušením uchazeče z interpretace předložené skladby. Podle vzpomínek dcery hraběte Thuna, Alžběty Felicie, se musel Bedřich Smetana vypořádat s přednesem náročné skladby Pia Richtra, kterou prý z listu přesvědčivě zahrál. Za úspěšné přezkoušení a skromný projev, hrabě Leopold Thun

přijal Bedřicha Smetanu se slovy: „*Pan ředitel Kittl vás doporučil. Hledám učitele hudby pro své děti. Váš plat by činil, dejme tomu, 300 zlatých ročně. Byt a strava by byly zajisté navíc. Mohu počítat s Vaším souhlasem?*“¹⁰

Jako pedagog měl pětihodinový denní úvazek. Dcery hraběte na mladého učitele vzpomínaly jako na člověka svědomitého, veselého, vlídného, a především jako na vynikajícího hudebníka. Svým žákům přibližoval kromě děl klasiků i díla 19. století. K dobrým pedagogickým výsledkům mu napomáhalo i vlastní studium u Josefa Proksche. Studium vycházelo z teoretické učebnice Nauky o hudební kompozici, ve které se mladý Bedřich Smetana dostal k analýzám děl W. A. Mozarta, J. S. Bacha a L. Beethovena, a pronikl také do díla Schumanna, Chopina a Liszta. V Prokschově ústavu se Smetanovi dostalo kvalitní vzdělání, a začaly se vyvíjet první rysy vlastní tvorby.

Kromě pilného studia a vyučování svých žáků se také zabýval svou vlastní tvorbou. Po raných skladbách, jako jsou například polky Luisina, Jiřinková, a Ze studentského života, se skladatelův sloh vlivem studia stále zdokonaloval. S narůstající odbornou znalostí a praxí se stále přibližoval k větší dokonalosti. Velkým inspiračním zdrojem tvorby mladého Bedřicha Smetany bylo kromě lásky ke Kateřině Kolářové také poetické benátské prostředí.

Tři roky strávené s rodinou hraběte Thuna byly plné putování. Nějaký čas Bedřich Smetana bydlel v Praze, a letní měsíce společně se šlechtickou rodinou trávil na jejich sídlech. Na zámku v Benátkách nad Jizerou, nedalekém letohrádku Bon Repos a na zámku Ronšperk na Šumavě. Ke konci svého pobytu, roku 1847, se dokonce setkal s Robertem a Klárou Schumannovými. Na jaře ukončil své pražské studium, a hned začátkem června se rozloučil s místem domácího učitele hudby. Místo po něm převzala snoubenka Kateřina Kolářová, která ho zastávala až do uzavření sňatku v srpnu 1849. Na léta učení skladatel rád vzpomínal, zvláště pak v době svého životního podzimu.

¹⁰<http://www.benatky.cz/bedrich-smetana-a-benatky>

Pamětní deska Bedřicha Smetany na Benáteckém zámku

Pamětní síň Bedřicha Smetany

3.5.3 Klavírní tvorba v letech (1844 – 1847)

Je obecně známo, že klavír je věrným společníkem při poznávání hudby a jedním z prostředků k tvorbě kompozic. I Bedřichu Smetanovi byl klavír blízký, a proto jsou jeho raná díla věnována především tomuto nástroji. Smetanova klavírní literatura tvoří velké množství kompozic, a je obrazem jeho uměleckého i osobnostního vývoje. Některé skladby byly vytvořeny za didaktickými účely, jiné stvořeny duší koncertního klavíristy. Výjimečná skladatelova zásluha je ve stylizaci českých tanců, především polky. Velkou část klavírního díla tvoří drobné romantické skladby, řazené do volných

cyklů. Jeho klavírní styl je osobitý a pro interprety velmi přitažlivý. Nyní se zaměříme na skladatelova díla, vznikající během let 1844 – 1847, kdy byl učitelem hudby, a vytvářel svůj osobitý kompoziční styl.

Bagatelles et Impromptus, op. 6¹¹

Klavírní cyklus Bagatelles et Impromptus skladatel zkomponoval v létě roku 1844 v době svého pobytu na zámku v Benátkách nad Jizerou. Dílo bývá označováno za intimní zpověď lásky ke Kateřině Kolářové. Cyklus představuje osm charakteristických skladeb, jejichž tonální pořadí je důsledně promyšlené. Jednotlivé skladby jsou řazeny po kvintovém kruhu se střídáním paralelních tónin, tedy C, a, G, e, D, h, A, fis. Řazení skladeb je pro cyklus jednotícím prvkem, zatímco odlišnost charakterů jednotlivých částí cyklu vyžaduje kontrasty v interpretaci jednotlivých nálad. Formově jsou skladby zkomponované v malé dvoudílné a třídílné písňové formě. Cyklus Bagatelles et Impromptus má následující části.

1. Nevinnost	2. Sklíčenost	3. Idyla	4. Touha
5. Radost	6. Pohádka	7. Láska	8. Nesvár

Lístky do památníků

Skladba s názvem Lístek do památníku je v klavírní tvorbě Bedřicha Smetany typická. Jedná se o drobné skladby zobrazující skladatelovy vzpomínky a dojmy. Některé jsou řazeny do cyklů, jiné samostatně. První skladby tohoto typu začal skladatel komponovat ve svých dvaceti letech. Tyto první Smetanovy Lístky do památníku obsahují šest drobných skladeb s věnováním přátelům a známým. První vznikl roku 1844, další čtyři v roce 1845, a poslední až v roce 1862 s následným přiřazením k těm předešlým. Níže je uvedeno, komu jednotlivé drobné skladby věnoval.

1. Kateřině Kolářové H dur
2. Alžbětě Felicii Thunové As dur

¹¹Volná citace, Klavírní dílo Bedřicha Smetany, sv.1, Polygrafie, Praha 1982

3. Josephině Finkeové E dur
4. Janu Kunzovi c moll
5. Václavu Ulwerovi es moll
6. Marii Prokschové

Studijní skladby

Odborné studium hudby se neobejde bez teoretických ani praktických dovedností. Bedřich Smetana v době svého studia kompozice u Josefa Proksche prokazoval své dovednosti studijními skladbami, které tvořil od roku 1845. Mezi ně se řadí Smuteční pochod, Nokturno Es dur, Vivace F dur, Andante F dur, dále pochody F dur, c moll, D dur, B dur, a E dur zvaný Triumfální. Dalšími skladbami tohoto typu je dvanáct fug, etudy C dur, a moll, Charakteristické variace na téma české lidové písně „Sil jsem proso“, Ronda C dur, a moll, F dur a d moll. Výčet studijních skladeb Bedřicha Smetany je celkem rozsáhlý. Mezi nimi je i forma sonátová. Této formě se začal věnovat v roce 1846, a to skladbami C dur, B dur a A dur. Studium u Josefa Proksche roku 1847 úspěšně zakončil rozměrnější Klavírní sonátou g moll, která má čtyři věty: Allegro, Adagio, Scherzo a Finale – Molto vivace.

Další klavírní tvorba z let (1844- 1847)

Za doby pobytu u hraběte Thuna vzniklo poměrně velké množství skladeb a fragmentů. Některé skladby však nebyly vydány, a jiné se nedochovaly. Příkladem nevydané skladby je instruktivní čtyřruční skladba z roku 1845 s názvem Skladba bez nadpisu g moll pro dva klavíry. Mezi fragmenty se řadí například skladby pro klavír z roku 1844 As dur, B dur, C dur, dále dvě skladby pro klavír F dur a f moll z roku 1845. Z roku 1846 pochází Polka Es dur, útvar, kterému Bedřich Smetana v té době dával svou uměleckou stylizaci. Je obdivuhodné, že tvorba vznikající během tří let skladatelova života zahrnuje tolik kompozic velké umělecké kvality.

3.5.4 Další místa na Mladoboleslavsku spojená s osobností skladatele

Kromě Benátek nad Jizerou navštívil Bedřich Smetana na Mladoboleslavsku ještě několik míst, která na něj odkazují různými památníky. Již jako mladý chlapec navštěvoval Mladou Boleslav, kam jezdil za svou láskou Kateřinou Kolářovou. V tomto městě také pobývala jeho sestra Františka, a roku 1864 tam zemřela skladatelova matka. Dalším navštíveným místem byla i ves Chloumek, kde skladatelův bratr Karel získal místo v myslivně. Právě v tomto místě se skladatel seznámil se svou druhou ženou Betty Ferdinandovou, se kterou v tamější hájovně mnohokrát pobýval. Skladatelův příznivec, kníže Rudolf Thurn – Taxis, vlastnil zámek v Niměřicích, kam Smetana také občas zavítal. Méně známým místem je vesnice jménem Všejanya, kde bydlel Petr Jiránek. Bedřich Smetana tam učil jeho syna Josefa Jiránka, z kterého se později stal pedagog a hudební skladatel.

Nejvýznamnějším zákoutím na Mladoboleslavsku, kde skladatel působil, je obec Jabkenice, ležící nedaleko Benátek nad Jizerou. V Jabkenicích strávil poslední léta svého života (1875 – 1884) u dcery Žofie, provdané za hajného Josefa Schwarze. Do tamější myslivny se Smetana přestěhoval se svou ženou Betty a dcerami. Čas strávený se svými nejbližšími v krásné přírodě skladateli vzhledem k jeho prohlubujícím se zdravotním problémům velice prospěl. Procházky malebnou krajinou v oboře mu dodávaly tvůrčí klid a prostředí pro kompoziční tvorbu.

V Jabkenicích skladatel v posledních letech života stvořil vrcholná díla. Vznikly tu poslední tři Smetanovy opery Hubička, Tajemství a Čertova stěna. Také tři poslední symfonické básně proslulého cyklu Má vlast, Z českých luhů a hájů, Tábor, a Blaník byly zkomponovány v Jabkenicích. Další tvorbou jsou Smyčcová kvarteta, dua Z domoviny, Večerní písně, České tance, a také některá sborová díla, jako Píseň na moři, Věno a modlitba, Naše píseň a Pražský karneval. Na sklonku života se skladatel opět vrátil ke klavíru, který mu byl nejlepším přítelem a nástrojem intimní zpovědi. Představme si stěžejní klavírní literaturu Bedřicha Smetany stvořenou v Jabkenicích.

Sny

„Cyklus klavírních skladeb Sny (Rêves) psal Smetana v roce 1875 pro své šlechtické žačky, které ho v 70. letech navštěvovaly v jeho těžké samotě v Jabkenicích. Jednotlivé části cyklu nazval francouzsky jako respekt k původu a výchově těchto svých žákyň.“¹² Mezi věnovanými je i Karla Thunová – Hohensteinová, kterou v mladých letech Bedřich Smetana učil na zámku v Benátkách nad Jizerou. Níže jsou uvedeny názvy těchto krásných snů a jejich věnování.

1. Zašlé štěstí (Le Bonheur éteint) Karle Thunové – Hohensteinové
2. Útěcha (La Consolation) Leopoldině Ledebourové
3. V Čechách (En Bohème) Selině Nosticové
4. V saloně (Au salon) Willi Lerchenfeldové
5. Před hradem (Pres du chateau) Jeanně Nosticové
6. Slavnost českých venkovanů (La Fête des Paysans Bohémiens) Josefině Arcové Zinnebergové

České tance I a II, op. 21

S mladoboleslavským krajem je spojený i klavírní cyklus České tance. První část, České tance I., byla napsána roku 1877 v Praze a obsahuje čtyři polky fis moll, a moll, F dur a B dur. Druhá část cyklu, České tance II, má zasazené kořeny do roku 1879 prožitého v Jabkenicích. Jabkenická část má deset částí s programními názvy, které se s oblibou hrají dodnes. Jsou to Furiant, Slepíčka, Oves, Medvěd, Cibulačka, Dupák, Hulán, Obkročák, Sousedská a Skočná.

3.6 Hudební osobnosti 19. století

Doba po klasicismu bývá označována jako hudba 19. století nebo hudba romantismu. Skladatelé se stávají svobodnými osobnostmi tvořícími hlavně z vlastní

¹²<http://www.bedrich-smetana.wz.cz/>

umělecké potřeby. Hudba pro potřebu církve a vrchnosti začala pomalu upadat. Lidé se často za poslechu salónní hudby scházeli, četli literaturu romantiků, a zároveň se navraceli do legend a historie svých zemí. V průběhu 19. století vznikaly národní školy, spolky a lid se tak sjednocoval. Velkým činem představitelů naší země byla stavba Národního divadla. V 19. století v naší kultuře tvořilo plno významných skladatelů, jednomu z nich byla věnovaná předešlá kapitola. Nyní se budeme zabývat osobnostmi, které se v 19. a první polovině 20. století hudebně podílely na životě v Benátkách nad Jizerou.

3.6.1 Karla Huttary – Poláková (1843 – 1906)

Zajímavou osobností města je Karla Poláková, rozená Huttary. Narodila se ve vsi Český Dub, kde vyrůstala v umělecky založené rodině. Její bratr Josef Huttary byl malíř, a sestra Evžena se odmala věnovala zpěvu. Karla Huttary se proslavila zpěvem, který studovala u kapelníka Slánského. Už jako mladá dívka byla pro svůj krásný hlas angažovaná v operních představeních. Jako mladá operní pěvkyně zpívala například v Roztokách a Kolíně nad Rýnem. Vrcholem její počáteční hudební dráhy bylo přijetí do pruské dvorní opery v Berlíně v roce 1865, kde byla představena císaři Vilémovi.

V roce 1866 se provdala a vrátila z Berlína zpět do Čech. V Praze měla uplatnění na scéně německého i českého divadla. Jedno z nejdůležitějších vystoupení, které Karla Huttary Poláková odzpívala, proběhlo v roce 1867 na Žofíně. Tam vystupovala společně s pěvcem Čenkem Veckem a Karlem Bendlem, za klavírního doprovodu Bedřicha Smetany. Svou pražskou pěveckou kariéru ukončila v roce 1880, a odstěhovala se za svým mužem do Nových Benátek. Její manžel byl v té době správcem panství hraběte Thuna.

Karla Poláková tu po jeho boku žila celých šestnáct let. Za svůj benátecký pobyt se velkým dílem podílela na hudebním životě města a byla svým zpěvem součástí mnoha desítek koncertů. Jako interpretka se vzhledem ke své proslulé minulosti věnovala především operním áriím. Měla v lásce například dílo Bedřicha Smetany a Charlese Gounoda. Kromě opery zpívala také písně Zdeňka Fibicha a Josefa Richarda Rozkošného.

Poslední koncert v Benátkách nad Jizerou, na kterém účinkovala, byl údajně v květnu 1895, když jí bylo dvaapadesát let. Po smrti milovaného manžela, o rok později, se přestěhovala zpět do Prahy. V hlavním městě zpěvačka Karla Huttary – Poláková roku 1906 zemřela. Pochovaná je ale v milovaném městě, které považovala za svůj domov, v Benátkách nad Jizerou.

3.6.2 František Herclík (1866 – 1948)

Herclíkové byli houslařským rodem Mladoboleslavska, uznávaným po celém světě. Jeden z tohoto rodu, František Herclík, narozený v nedalekém Sedlci, je svým působením spojen s Benátkami. Do hudebního umění pronikl již jako malý chlapec hrou na housle a violu. V Benátkách nad Jizerou se učil na flétnu a stal se členem místní kapely kapelníka Součka. Kromě benátecké kapely hrál také s venkovskou kapelou v nedalekém Chotětově a Mečeříži. Hudební činnost mu však k živobytí nestačila a vyučil kolářskému řemeslu. Touha po houslařské činnosti byla silnější a vyvrcholila prý v okamžiku, kdy ho jeden přítel požádal o opravu houslí. Bez jakéhokoliv školení se o to pokusil a zdárně je opravil.

Oprava jedněch houslí byla počátkem cesty stát se uznávaným houslařem. K tomu mu napomohlo za války působení u vojenské hudby mladoboleslavského pěšího pluku, kde prošel posádkami italských měst. „Získal hudební zkušenosti a seznámil se s mnohými muzikanty. V Itálii často ve volných chvílích navštěvoval dílny mistrů houslařů, proto již tehdy se jako hudebník zajímal především o smyčcové nástroje. Chodíval tam rád a pozorně sledoval práci a výrobní postupy. Zajímala ho stavba nástrojů a snažil se proniknout do způsobu práce italských houslařů. Když byl z vojny propuštěn, vrátil se do Benátek nad Jizerou jako kolářský tovaryš k mistru Hlaváčkovi, s jehož dcerou se v roce 1894 oženil.“¹³

Dále se jako samouk učil houslařskému řemeslu nakupováním starých nástrojů, jejich rozebíráním, a studiem odborné literatury. Je obdivuhodné, že si k tomu také vyrobil své vlastní nářadí a pomůcky. Získání živnostenského oprávnění bylo ale velmi problematické vzhledem k tomu, že nebyl odborně vyškolen. Osudnou pomocí byla

¹³<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/>

pražská návštěva císaře Kolowrata, který si jedny z jeho houslí dokonce koupil a zajistil mu rozšíření jeho umění. Poté získával ceny na různých výstavách, a za čas se nadějného houslaře ujal hrabě Alexander Thurn – Taxis. Sám hrabě mu v Benátkách nad Jizerou umožnil setkání s houslistou Emanuelem Ondříčkem. Houslista při setkání na koncertě vyzkoušel a prohlédl Herclíkovy housle a kladně je ohodnotil pochvalným posudkem. V roce 1907 bylo Františku Herclíkovi po dlouhé době, zásluhou vlastní píle, uděleno právo k provozování houslařské živnosti ve Starých Benátkách. Roku 1912 přemístil kvůli lepšímu spojení zákazníků firmu do Mladé Boleslavi a převzal ji jeho syn Josef Bohumil Herclík, který vyrobil na 700 smyčcových nástrojů. Druhý syn Ladislav Herclík byl také proslulým houslařem v Kolíně. Důkazem toho, že byli „Herclíkové“ mistři houslařství je to, že na jejich nástroje hráli výborní houslisté jako například Jan Kubelík a Jaroslav Kocián.

3.6.3 František Hon (1876 – 1939)

Dalším slavným a méně známým rodákem Benátek nad Jizerou je František Hon, který se v druhé polovině devatenáctého století narodil v městské části Podolec. Prvnímu rozvoji hudebnosti se mu dostalo na kůru benáteckého kostela, kde zpíval a hrál na housle, jako František Herclík, u tehdejšího kapelníka Součka. Zanedlouho byl přijat na Pražskou konzervatoř, kde v letech 1892 - 1898 studoval hru na fagot ve třídách Ludvíka Mildeho a Františka Dolejše. V roce 1899 dokonce na krátkou dobu přijal místo druhého fagotisty České filharmonie. Poté odcestoval do zahraničí a byl členem orchestrů v několika ruských městech, například ve Lvově. Po návratu do naší země byl odměněn postem prvního fagotisty České filharmonie. František Hon měl cestování v krvi a opět se vypravil za hranice, tentokrát byly jeho působištěm města Londýn, Odeš a Helsinky. Ke konci života byl členem symfonického orchestru Göteborgu a obdržel vyznamenání švédského krále. Ve Švédsku roku 1939 zemřel.

3.6.4 František Pokorný (1882 – 1910)

Nové Benátky jsou také rodištěm herce a zpěváka František Pokorného. Tento benátecký rodák hrál v Zöllnerově divadelní společnosti, která byla jednou z nejvýznamnějších českých kočovných společností ovlivňujících dějinný vývoj našeho divadelnictví. Jako zpěvák byl první basbaryton sboru Národního divadla, tenor divadla

v Brně, kde ho učil zpěv profesor a operní pěvec Auspitzer. Ve zpěvu se dále zdokonaloval studiem ve Vídni. Jeho hlas vynikl v klasických a romantických operách, například v roli Jeníka, Dalibora, Dona Josého a Pinkertona. Ve svých pětadvaceti letech byl členem souboru Městského divadla na Královských Vinohradech a o dva roky později ještě hostoval v Plzni. Zemřel ve věku 28 let v Praze. Je obdivuhodné, jak tento benátecký rodák za svůj poměrně krátký život vynikl v řadě hlavních operních rolí a stal se ve svém oboru velmi uznávaným.

3.7 Hudební osobnosti 20. století

Hodnotu hudby minulého století je vzhledem k poměrně malému časovému odstupu těžké přesně docenit. Hudební umění 20. století je ve znamení velké polystylovosti a skladatelé se od té doby ubírají různými směry. Někteří se začali vracet ke slohům minulým a jiní se snažili hledat úplně nové cesty svého uměleckého projevu. Válečné výboje daly podnět ke vzniku různých kulturních spolků a hudba byla jedním z projevů lidských postojů této problematické doby. V Benátkách nad Jizerou se v té době narodilo a působilo mnoho vynikajících hudebníků. Velkou roli zdejšího hudebního života měl sborový zpěv.

3.7.1 Jan Figar (1890 – 1969)

Zajímavou osobností byl všestranný člověk Jan Figar. Všestranný proto, že po úspěšném studiu lékařství na Univerzitě Karlově v Praze byl současně člověkem umělecky činným. Odmala byla jeho milá záliba ve zpěvu a hře na klavír, ale současně se chtěl stát lékařem. Od dvacátých do šedesátých let v Benátkách nad Jizerou organizoval hudební život a mimo to byl závodním lékařem v místní firmě Carborundum. Měl tu čest a stal se r. 1944 prvním předsedou benáteckého Brunclíkova pěveckého sboru. Jako klavírista i zpěvák obohacoval kulturní život města koncerty, a s houslovým virtuózem Kamilem Trojanem dokonce vytvořili dueto. Jejich soubor se příchodem uměnímilovného Jana Peřiny roku 1933 rozšířilo na Akademické trio.

3.7.2 Kamil Kisch – Trojan (1893 – 1941)

Významnou postavou hudebního života města byl Kamil Kisch – Trojan, který vyrůstal v Týništi nad Orlicí. V deseti letech se učil hře na housle a poté soukromě studoval hudbu u kapelníka Jana Fialy a Josefa Bastaře v Praze. Soukromým studiem u těchto profesorů se mu podařilo za čtyři roky dostat na úroveň konzervatoře. Roku 1908 se přihlásil na akademii ve Vídni, na kterou bylo v tomto roce údajně ze 166 uchazečů přijato pouze šest. V roce 1914 tak absolvoval jako premiant mistrovské školy Otakara Ševčíka na houslovém oddělení hudební akademie ve Vídni. V rakouském hlavním městě odehrál několik úspěšných koncertů, ale brzy musel na vojnu.

Za první světové války začalo jeho spojení s Benátkami. V roce 1915 byl odvelen do výcvikového tábora nedalekých Milovic, a jako student jednoroční školy pro dobrovolníky se dostal do Benátek. Tam v té době poprvé jako houslista vystoupil. Brzy na to byl ale kvůli válečné vřavě poslán do Maďarska, kde koncertoval se symfonickým orchestrem hlavního města. V Maďarsku slavil velké úspěchy a uznání světového houslisty. Od roku 1917 se stal koncertním mistrem orchestru Národního divadla, za podpory tehdejšího šéfa Karla Kovařovice. V rámci tohoto působení se dostal na koncertní cesty do švýcarských měst, a do Paříže a Londýna. Dále také vystupoval jako sólista České filharmonie.

Po těchto silných uměleckých zážitcích se Kamil Trojan od roku 1922 natrvalo usadil v Benátkách nad Jizerou. Ve městě hudebně působil a na krátkou dobu v něm založil orchestr. Byl jedním z členů Benáteckého kvarteta a Českého akademického tria. Již odmala ho kromě hudby zajímala práce tiskaře. V roce 1926 se v Benátkách nad Jizerou oženil s dcerou novobenáteckého měšťana a založil slavnou nototiskárnu.

„V Benátkách se tiskly hudebniny pro všechna ostatní česká hudební nakladatelství. Vedle skladeb z oboru vážné hudby, za jejichž vydávání se dostalo Kischovi uznání od Ševčíka, se tu hodně tiskly noty autorům populární hudby, včetně Jaromíra Vejvody, Karla Vacka, R. A. Dvorského. Byl to, pravda, podnik malý. Kisch postupně získal licenci k obchodu s hudebninami a v roce 1938 začal tisknout i knihy. Od roku 1950 je zde již jen provozovna Středočeských tiskáren a noty se tisknou

jinde.¹⁴ I tak se může město Benátky nad Jizerou chlubit tím, že v nich vznikla první nototiskárna.

3.7.3 Gabriel Vágner (1883 – 1954)

Český kapelník a skladatel Gabriel Vágner se narodil přímo v Nových Benátkách. Ve svém rodišti navštěvoval obecnou školu a tři měšťanky. Hudební vzdělání si doplnil v Českých Budějovicích, poté v Praze u Adolfa Černého a Romana Nejedlého, otce muzikologa Zdeňka Nejedlého. I během vojenské služby se věnoval hudbě, a to jako člen kapely 86. pěšího pluku v Pešti pod vedením skladatele Julia Fučíka.

„Po vojně se Vágner vrátil do Benátek, aby zde v roce 1911 založil první hudební školu. Až do počátku čtyřicátých let zde zároveň řídil vlastní kapelu a působil i ve funkci ředitele kůru, s výjimkou období 1. světové války, které strávil u 1. plzeňského pluku.“¹⁵ Mimo jiné se stal členem sdružení kapelníků a hudebních skladatelů, a od roku 1948 jedním z členů Syndikátu českých skladatelů, z něhož o dva roky později vystoupil.

Jako skladatel je autorem chrámových, instruktivních i tanečních skladeb, které vlastními náklady ve městě vydal. Mezi jeho ranou tvorbu patří Album lehkých skladeb z roku 1900, valčík Touha po Benátkách, skladba pro křídlovku Snění, polka Naše Božka, koncertní polka Preciosa, koncertní skladba pro trubku Švitořivá, Overtura Svým žákům a polky Dražická, Obodřecká, Hrušovská a Chotětovská. Už z názvů skladeb vyplývá skladatelův velmi vřelý vztah ke svému rodnému kraji. Jeho pozdními skladbami jsou například Pochod na text „Chceme mír“, pochody Sedlecký, Zdětínský, Kbelský, Za praporem svobody. Dalšími díly jsou: Benátecké album písní a tanců, pochody Benátecký a Carborundum, dále valčík Na benáteckém rynečku a Vzpomínka na Mladou Boleslav.

¹⁴ANTOŠ, Jiří. *Z historie Benátecka: výběr z článků publikovaných v letech 1960-1989*. Benátky nad Jizerou: Město Benátky nad Jizerou, 2013. Benátecká knihovnička. ISBN 978-80-86772-72-1. str. 138

¹⁵Luděk Beneš. *Zpravodaj Benátecka*. 2015, 39(2)s. 12

3.7.4 Gabriel Vágner (1908 – 1986)

Synem Gabriela Vágnera „staršího“ a pokračovatelem hudební tradice je Gabriel Vágner „mladší“. Za podpory svého otce studoval od roku 1925 na pražské konzervatoři kompozici u Rudolfa Karla a Otakara Ostrčila. Mimo to byl také žákem mistrovské školy Jaroslava Křičky. Do svého rodiště se vrátil začátkem druhé světové války a dva roky vyučoval v otcově hudební škole. V letech 1941 – 1945 přijal místo hudebního režiséra pražského rozhlasu. V následujících letech pak pomohl k vybudování Rozhlasové stanice v Plzni. V padesátých letech působil jako výpomocný učitel intonace a harmonie na Pražské konzervatoři. Jako sbormistr vedl rozhlasový symfonický orchestr v Plzni, dechový orchestr ZK Kohinoor v Praze a soubory Letov a Zvonařka. Na odpočinek odešel roku 1970 a celých dvanáct let ještě spolupracoval s rozhlasem.

„Jeho skladatelská tvorba je značně rozsáhlá, zahrnuje jak skladby pro sólové nástroje – housle, hoboj, flétnu, pikolu, fagot, kornu, violoncello – tak i kompozice pro komorní soubory a také pro velké symfonické orchestry (Legenda, Suita, Krkonošská suita). Nevyhýbal se ani tanečním melodiím, z jeho tvůrčí dílny pochází řada polek, valčíků či mazurek. Soustavně se rovněž věnoval vyhledávání a zápisům skladeb českých kantorů 18. a 19. století, které upravoval pro soudobé kapely. Patří k nim sousedské z Mladoboleslava, Kouřimska, Janovicka a z jižních Čech.“¹⁶

3.7.5 František Borovička (1907 – 1980)

Jméno Františka Borovičky je ve městě známo a spojeno s osobností koncertního pěvce. Tento český barytonista pocházel z Přeštic ze Západočeského kraje. Jeho otec Josef Borovička byl učitelem zpěvu v místním kostele a sbormistrem několika souborů. Kromě syna Františka se zpěvu věnovaly i jeho dcery Soňa a Lily. Staly se slavnými pěvkyněmi plzeňské, olomoucké a jihočeské opery. Toto bohaté hudební prostředí mělo pro Františka Borovičku velký význam.

¹⁶Luděk Beneš. *Zpravodaj Benátecka*. 2008, 32(2), s. 19

Zpěv začal studovat v Plzni u profesora Branžovského. Ve čtyřicátých letech měl již uplatnění v operním představení a zpíval například ve Smetanově Daliboru, Prodané nevěstě a Hubičce. Jako stálý host vystupoval i v Olomouci. Kromě těchto prestižních uměleckých činností také zpíval na koncertech českého venkova, včetně Benátek nad Jizerou, kde ho na klavír mnohdy doprovázel doktor Jan Figar. Do města se ve druhé polovině 20. století přestěhoval za pracovním místem ve firmě Carborundum.

V hudebním studiu dále pokračoval u profesora Jaroslava Soukupa a Pavla Ludikara. Jako zpěvák měl repertoár velmi široký. Interpretoval díla Bacha, Beethovena, Mozarta, Schuberta, Liszta, Löewa, Wolfa, Brahmsa, a také českých skladatelů Dvořáka, Smetany, Fibicha, Foerster, Nováka, Vycpálka a dalších. V Benátkách se podílel na organizaci hudebního života a sbíral dokumenty k hudební historii Přešticka a Benátecka. Ve městě založil Kruh přátel umění, který existuje dodnes. Potomci Borovičky v Benátkách dodnes žijí a po Josefu Borovičkovi jsou ve farním kostele zachovány mnohé přepisy skladeb.

3.7.6 Miloslav Brunclík (1902 – ?)

Hudební pedagog, skladatel a klavírista Miloslav Brunclík se narodil roku 1902 v Radčicích. Jeho osobnost také v Benátkách zanechala hudební stopy. V letech 1919 – 1923 studoval učitelský ústav v Jičíně, poté Školu vysokých studií pedagogických v Praze. Hudbu vystudoval v Jičíně u Bohumila Čeňka a v Praze u Jaroslava Řídkého. V padesátých letech byl učitelem a školním ředitelem několika škol v severních Čechách.

Jeho význam pro Benátky začíná založením Brunclíkova pěveckého sboru, později přejmenovaným na Foerster. Jako klavírista vystupoval v Českolipském klavírním triu a mnoha komorních souborech. Jeho skladatelská činnost je věnovaná spíše drobným skladbám. Zkomponoval drobné klavírní skladby, Quasi sonatinu pro violoncello, houslovou suitu Mezi dětmi, suitu pro dechové kvinteto Na jaře, smyčcový kvartet a kantátu Vodník.

Zabýval se také písňovou a sborovou tvorbou a je autorem zpěvohry Žena nejsou housle. V Benátkách nad Jizerou provedl roku 1945 svou úpravu české hymny pro mužský sbor a Píseň benátských odvedenců.

3.8 Sborová tradice města

Potřeba sdělit emoce prostřednictvím vokálního projevu byla již odpradáвна. Tento způsob vyjádření je odrazem doby a jejích poměrů. V Benátkách nad Jizerou má sborový zpěv letitou tradici. Tato tradice sahá do století devatenáctého, a intenzity pak

nabyla zejména ve válečných letech století dvacátého, kdy byla tato potřeba ještě znásobená. Tradici benáteckého sborového zpěvu si ukážeme v další podkapitole.

3.8.1 Pěvecké sdružení Foerster

Slavné Pěvecké sdružení Foerster nespadlo z čistého nebe, ale je pokračovatelem sborové tradice města, která sahá přesněji do šedesátých let devatenáctého století. V této době velkého národního uvědomění vznikaly různé kulturní spolky a hudební život zažíval svůj rozkvět. Jedním z prostředků vyjádření lásky k vlasti bylo zakládání pěveckých sdružení. První spolek v Benátkách nad Jizerou se jmenoval Bohuslav. Na něho navázal benátecký pěvecký a hudební odbor Občanské besedy. Až do vzniku Československé republiky byl sborový zpěv odborem Sokola. Město v té době žilo bohatou kulturní a osvětovou činností. Temné období pak začalo během válečných let, kdy lidé řešili otázku života a smrti a bojovali za svoji čest.

„Národy malé, slabé, porobené a znásilněné, jimž je meč zákeřně z ruky vyražen, nemají jiné zbraně než zbraně ducha, kultury. Jejich svatou povinností je tasit proti chladné oceli válečných zbraní srdce a cit, moudrost i chytrost. Touha pochopit pravý a hluboký smysl života, povznést se nad těžkosti doby, přimknout se újeji k národní prapodstatě, posílit a prohloubit národní i lidské bratrství, přivedla kulturní činitele Benátek k pokusu obnovit pěveckou a hudební činnost ve městě.“¹⁷

První pokus o obnovení pěvecké tradice byl roku 1940, kdy v rámci Českého hudebního máje vystoupil spolek Hlahol. Ke vzkříšení sborového zpěvu došlo 20. ledna 1944 vznikem pěveckého souboru Foerster, který navázal na Brunclíkův pěvecký sbor. Spolek Foerster vznikl díky uměnilovným lidem, kteří chtěli svou lásku šířit dál. Společně zpívali písně na verše Vítězslava Háalka, Josefa Václava Sládka, Václava Jaromíra Picka a dalších. Soubor vedl Josef Havlíček, Miloslav Brunclík a Radek Rejšek. Významným spoluúčinkujícím souborem byl zpěvák František Borovička. Foerster za svého působení měl mnoho významných koncertů a slavnostních akcí. Jednou z nejvýznamnějších událostí byla návštěva samotného skladatele J. B. Foerstra.

¹⁷ANTOŠ, Jiří. *Z historie Benátecka: výběr z článků publikovaných v letech 1960-1989*. Benátky nad Jizerou: Město Benátky nad Jizerou, 2013. Benátecká knihovnička. ISBN 978-80-86772-72-1. str. 191

„Velký svátek prožili členové sboru 26. dubna 1947, kdy Benátky navštívil téměř devadesátiletý stařešina mezi českými skladateli Josef Bohuslav Foerster. Slavnostní akce proběhla ve velké zasedací síni benátského zámku, kde Jan Figar předal slavnému hostu diplom čestného členství a poté jej celý sbor uctil přednesem jeho skladby „Oráč“. Mistr Foerster ocenil citlivé podání své skladby a dodal, že „mnoho pražských sborů nezpívá to tak dobře“.¹⁸

Toto milé věnování hesla od prvního sbormistra Miloslava Brunclíka ukazuje kvalitu tohoto pěveckého sdružení, které udrželo dlouhou tradici.

¹⁸<http://www.benatky.cz/ftp/zpravodaj/zb042015.pdf>

4 Hudební život Benátek nad Jizerou v dnešní době

V současnosti je naše město držitelem bohaté hudební tradice a pořádá mnohé kulturní akce. Velkou zásluhu na rozvoji hudebnosti města má ZUŠ Jiřího Antonína Bendy, která v minulém roce 2016 oslavila své třicetileté výročí. Za tuto dobu jejím studiem prošla řada nadaných žáků a absolventů, kteří se dostávají na střední a vysoké školy uměleckého a pedagogického zaměření. Mezi umělecky činné absolventy patří například herec Filip Tomsa, a tanečník Kamil Pavelka, který je sólistou Státní opery ve Vídni. Významnou osobností dnešních Benátek je bývalý člen České filharmonie Břetislav Kotrba, který pro žákovský soubor ZUŠ Bendíci upravuje a komponuje skladby. Kromě ZUŠ má obrovskou zásluhu na kulturním životě města Klub přátel umění, který již řadu let pořádá umělecky hodnotné koncerty. Zásluhou tohoto klubu, vedeným v současné době Luborem Filipcem, je město útočištěm řady předních českých hudebních osobností. Ve městě vystupovali například klavíristé Tomáš Víšek, Martin Kasík, Miroslav Sekera a mnoho dalších.

4.1 *Jan Kasal

Obohacením hudebního života Benátek nad Jizerou je osobnost skladatele, pedagoga a sbormistra Jana Kasala, narozeného 4. 6. 1923 v Přerově. Roku 1949 absolvoval Státní konzervatoř v Praze v oboru dirigování a skladby. Poté tři roky sloužil vojenskou službu a musel se vyrovnávat s politickými problémy a zakázáním své umělecké tvorby. V šedesátých letech byl sbormistrem v Československém rozhlasu Praha a v roce 1960 se ujal řízení Státního souboru a písní. V roce 1965 se stal profesorem hudební teorie a dirigování na Státní konzervatoři v Praze. V důchodovém věku, v letech 1987 -2003, vyučoval hudební nauku a zpěv na Základní umělecké škole Jiřího Antonína Bendy v Benátkách nad Jizerou.

Během života řídil mnoho souborů, například: dětský sbor při pražském Hlaholu, sbor Československého rozhlasu Praha (1957-1959), Pražský Hlahol, Československý státní soubor písní a tanců, Pěvecké sdružení pražských učitelů, Dívčí, Komorní a Smíšený sbor konzervatoře, Komorní a Symfonický orchestr posluchačů

konzervatoře a Vysokoškolský soubor Univerzity Karlovy. Také založil Komorní ženský sbor Charmone. Jan Kasal se také věnoval pedagogické činnosti a vydal instruktivní publikaci *Základy dirigování a taktovací techniky*. Za svou celoživotní činnost obdržel roku 1996 cenu Bedřicha Smetany.

Kromě činnosti pedagogické a sbormistrovské se Jan Kasal věnuje i tvorbě skladatelské. Je autorem děl jak instrumentálních tak vokálních. Vytvořil mnoho úprav českých, slovenských a moravských lidových písní. Některé byly určeny přímo pro dětský sbor ZUŠ v Benátkách nad Jizerou. Kromě skladeb navracejících se k tradici a lidové písni, nalezneme v díle Kasala i hudbu atonální, a to i s použitím seriální techniky i dodekafonie.

„Výsledky kompoziční činnosti Jana Kasala nejsou sice početné, zato v nich vycítíme zaujetí a snahu po intenzivním prožitku. Kasalovy skladby jsou vyvolány v život nikoliv snad pouhou vůlí po uplatnění kompoziční techniky, nýbrž přímo z pocitu životní nutnosti, z potřeby vyrovnat se s problematikou, která nás obklopuje...“¹⁹

Výběr z díla Jana Kasala

Suita pro klavír (vznikla během druhé světové války, provedena v roce 1993)

Kantáta Turecká nevěsta

Dva mužské sbory na básně Vladimíra Holana

Český triptych pro symfonický orchestr

Symfonická přehra Kóta 218

Kaleidoskop (tři studie pro klavír)

Půlnoční zpěvy z Pärnu (písňový cyklus)

Podzimní madrigaly pro ženský sbor

¹⁹KOLÁŘ, M., Absolventská práce, Podíl Jana Kasala na premiérových uvedeních hudby 20. století, Konzervatoř Brno, 2004

„ANAJ“ (cyklus písní na básně Jany Czikraiové)

Aj, dnes v Betlémě (pásmo koled a poezie)

Sem, sem, pastýři (pásmo koled pro ženský sbor, flétnu, harfu, a klavír), premiéra 1994
dětský sbor ZUŠ a komorní sbor Charmone

Lucia Aenea Seneky (kantáta pro komorní mužský sbor a orchestr)

Dva melodramy na básně Miroslava Holuba (Vyučování, Dveře)

4.2 *Miroslav Sekera

Jednou z nejvýraznějších osobností současného kulturního života města je klavírista Miroslav Sekera. Odmala v Benátkách nad Jizerou vyrůstal a jeho příbuzní jsou majiteli domu na přesném místě, ve kterém se narodili slavní Bendové. V současné době se Miroslav Sekera řadí ke špičce českých klavíristů. Ve městě pravidelně vystupuje jak na svých recitálech, tak i jako komorní hráč s našimi předními muzikanty. Poslední sólový recitál ve svém městě odehrál 14. února. 2017, kdy zaplněný sál rozezněl přednesem děl Schuberta, Brahmse, Schumanna a Liszta. V současné době vystupuje i na koncertech Pražského jara. Se svým klavírním uměním jezdí i daleko za naše hranice a slaví úspěchy po celém světě. Nahrává pro BBC, ORF, a Radio France. Dostal již řadu ocenění na prestižních soutěžích.

Ukázka hudebních ocenění Miroslava Sekery:

- 1. cena v soutěži F. Chopina v Mariánských Lázních 1991
- 1. cena v soutěžní přehlídce konzervatoří v Pardubicích 1992
- 1. cena v soutěži pořádané HAMU – stipendium firmy Yamaha 1999
- Cena za nejlepší provedení díla L. Janáčka v rakouském Badenu 1999
- 2. cena v mezinárodní soutěži v Gaillardu 2000
- 1. cena na mezinárodní soutěži J. Brahmse v Pörtlachu (Rakousko) 2002

Miroslav Sekera se narodil 6. 10. 1975 v Praze. Klavírní hře se věnuje od tří let, kdy jeho talent objevila profesorka Zdena Janžurová. Tato, pro klavírní metodiku významná osobnost, posunula výuku do předškolního věku. Od prvních hodin u žáků rozvíjela přirozenou cestou hudebnost, rytmické a melodické cítění. Její způsob výuky velkou měrou pomohl k rozvinutí talentu „zázračného dítěte“. Kromě studia klavíru se učil Miroslav Sekera hře na housle, stejně jako W. A. Mozart. Nezapomenutelným zážitkem, s kterým je do dnešních dnů jeho jméno spojováno, je účast na natáčení slavného filmu Amadeus. Režisér Miloš Forman tehdy hledal představitele mladého Mozarta a šestiletý Mirek splňoval představy režiséra o dítěti, schopném virtuózní hry na housle i klavír.

Primární hudební vzdělání získal na Základní umělecké škole ve Voršilské ulici. Před přijetím na konzervatoř ho čekalo osudné rozhodnutí mezi klavírem a houslemi. Klavír nakonec zvítězil. Pražskou konzervatoř studoval ve třídě profesorky Evy Boguniové a navštěvoval také třídu profesora Martina Ballýho. Ve studiu pokračoval dále na AMU u docenta Miroslava Langeru. V roce 1999 je ukončil jako nejúspěšnější student studia sólového klavíru na Hudební fakultě Akademie múzických umění v Praze.

V roce 2006 mu bylo vydáno sólové CD firmou Multisonic za podpory Nadace Českého hudebního fondu s díly J. Brahmsa, D. Scarlattiho, M. Moszkovského. Pro soudobého bostonského hudebního skladatele Josepha Summera nahrál v USA tři CD, které vydaly nahrávací společnosti AlbanyRecords a NavonaRecords. V roce 2013 nahrál s houslistou Josefem Špačkem CD pro firmu Suprahon. Pravidelně spolupracuje s Českým rozhlasem. Již podruhé vystoupil jako solista se symfonickým orchestrem FOK pod vedením dirigenta Jiřího Kouta. Pravidelně spolupracuje s mezzosopranistkou Dagmar Peckovou, či hornistou Radkem Baborákem.²⁰

²⁰<https://www.sekeramiroslav.cz/index.php/cs/zivotopis>

Miroslav Sekera

5 Závěr

Po napsání bakalářské práce jsem si uvědomila, jak jsou Benátky nad Jizerou kulturně bohaté. Návštěvy městského muzea a nahlížení do jeho pramenů mi daly možnost vytáhnout na světlo zcela neznámé hudební osobnosti. Při procházení zámeckým parkem za četby životních osudů osobností spojených s Benátkami nad Jizerou jsem si uvědomila, že umění je nekonečné a nesmrtelné. Nekonečné proto, že se stále dají dále prohlubovat a objevovat nové poznatky o hudebním životě a dalších osobnostech města. Tuto myšlenku mi dokázala návštěva benáteckého farního kostela sv. Máří Magdaleny, kde se nachází mnoho nezpracovaných a autorsky neznámých starých opisů skladeb. Chráněná sbírka kostela by tedy mohla být velkým podnětem k budoucímu bádání.

Nesmrtelnost umění, zvláště hudby, mi dokázal stálý zájem Benátčanů o hudební život města. Minulí v něm zanechali stopu, současní stále umělecky tvoří nebo se navracejí k hudbě staré. Je velmi potěšující, že Benátky nad Jizerou byly v průběhu historie kulturním centrem, a tuto hodnotu si udržují svými umění milujícími lidmi dodnes. Dále jsem si uvědomila, jak jsou osudy některých osobností propojené.

V roce 2013 jsem měla možnost zpívat, společně se souborem Musica Florea, v novodobé premiéře Fuxovy opery *Constanza e fortezza*. Stejný umělecký zážitek, při její slavnostní premiéře v roce 1723, zažil benátecký rodák František Benda. Dalším osudným propojením je můj bývalý učitel klavíru Miroslav Sekera, jehož příbuzní jsou vlastníky místa s pamětní deskou slavného rodu Bendů. Výčet dalších životních souher by byl asi nekonečný, proto na závěr mohu napsat tvrzení, že hudební umění je stále otevřené novým objevům.

Seznam použitých informačních zdrojů

Knihy

ANTOŠ, Jiří. *Bendové a Benátky nad Jizerou*. Praha: Polygrafie, 1986

ČERNUŠÁK, Gracian, Bohumír ŠTĚDRONĚ a Zdenko NOVÁČEK, ed. *Československý hudební slovník osob a institucí*. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965.

¹VANĚČEK, Arnošt. *Králův houslista*. Praha: Melantrich, 1977

VRKOČOVÁ, Ludmila. *Domovem hudby*. Praha: Panton, 1988

ČERNÝ, Jaromír. *Hudba v českých dějinách: od středověku do nové doby*. Praha: Supraphon, 1983.

SÝKORA, Václav Jan. *Dějiny klavírního umění*. Netolice: JC-Audio, c2012. ISBN 978-80-7232-438-5.

SEQUARDTOVÁ, Hana. *Klavírní dílo Bedřicha Smetany: První cykly*. Praha: EditioSuprahon, 1982.

SÝKORA, Václav Jan. *Sonate I - XVI: Piano*. Musica AntiquaBohemica. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.

NAVRÁTIL, Miloš. *Dějiny hudby: přehled evropských dějin hudby*. 2., brož. vyd. Ostrava: Montanex, 2013. ISBN 978-80-7225-393-7.

HELFERT, Vladimír. *Jiří Benda: příspěvek k problému české hudební emigrace*. Brno: Filosofická fakulta, 1929.

Články regionálních časopisů

Luděk Beneš. *Zpravodaj Benátecka*. 2015, 39

Luděk Beneš. *Zpravodaj Benátecka*. 2008, 32(2),

Luděk Beneš. *Zpravodaj Benátecka*. 2008, 32(5), 13.

Internetové zdroje

<http://www.casopisharmonie.cz/recenze/jiri-antonin-benda-sonaty-pro-klavir-souborne-provedeni.html>

<http://www.benatky.cz/omeste/historie/>

<http://www.benatky.cz/bedrich-smetana-a-benatky>

<http://www.ceskyhudebnislovník.cz/>

<http://www.bedrich-smetana.wz.cz/>

<http://www.benatky.cz/ftp/zpravodaj/zb042015.pdf>

<https://www.sekeramiroslav.cz/index.php/cs/zivotopis>

Akademické práce

WALTEROVÁ, Kateřina. *Bedřich Smetana*. Mladá Boleslav, 2014. Maturitní práce. Gymnázium Dr. Josefa Pekaře. Vedoucí práce Zdeňka Kuhnová.

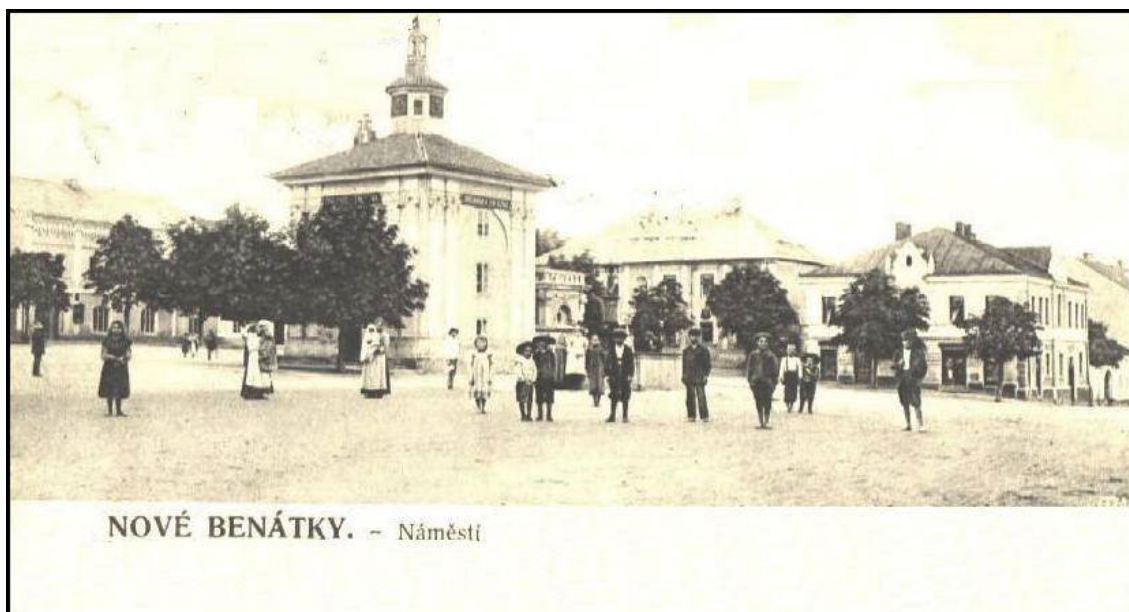
TONDROVÁ, Lenka. *Hudební život na Mladoboleslavsku*. Praha, 2009. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Kateřina Hurníková.

KOLÁŘ, M., Absolventská práce, Podíl Jana Kasala na premiérových uvedeních hudby 20. století, Konzervatoř Brno, 2004

SLUŠNÝ, Vladimír. *Bratři Bendové a čeští emigranti v období klasicismu*. Mladá Boleslav, 2012. Maturitní práce. Gymnázium Dr. Josefa Pekaře. Vedoucí práce Václav Hátle.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Obrazová část hudebních osobností Benátek nad Jizerou

Husovo náměstí v Benátkách nad Jizerou

Rodný dům bratří Bendů

Památník Bedřicha Smetany v zámeckém parku

Pamětní síň Bedřicha Smetany

Kamil Kisch Trojan Josef Gabriel

František Pokorný

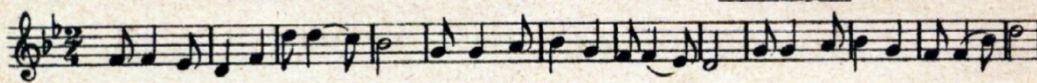

Gabriel Vágner

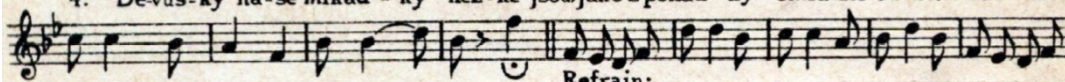
HOSPŮDKA MALÁ U ZÁMKU.

POLKA.
(Two-step.)

Složil s textem kapelník
Gabr. Vágnér v Nov. Benátkách.

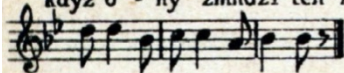

1. Hospůdka malá u zám-ku, dám si tam piva pután-ku, vína Gasteli Romá-ni.
2. Ži-voť ten náš fak nakrát-ko, ve-se-losť proň je pozlát-ko, najdeš ji v hospůdce u Dlouhých.
3. Za-zpí-vej, bdě-ly kohouť - ku, Dlouhý že to-čí ze soud-ku Benátské piv-ko jako led.
4. Dě-vuš-ky na-še mikád - ky hez-ké jsou, jako z pohád - ky, omládne od nich i náš duch.

Refrain:

u Dlouhých je všecko kdostání. Hoj! inu, inu, že ano, že ano, že ano, inu, inu,
když vy - pí - ješ de-seť piv dobrých. Hoj!
všemho - slům od A. až do Zet. Hoj! (Refrain:)
když o - ny zmnoží ten náš kruh. Hoj!

že ano, že ano, ba-jo!

5.
Vyhledá proto našinec
Dlouhého jenom hostinec.
vždyť se tam pěkně pobavi.
připije známým na zdraví. Hoj!
Refr.: inu, inu, a.ř.d.

6.
Hospůdko malá pod zámek
zůstaň nám věrná s Rudánkem.
my Tobě věrni zůstanem.
časlo se u Tebe namažem. Hoj!
Refr.: inu, inu, a.ř.d.

Ryla a fískl Kamil Kisch-Trojan, Nové Benátky.

Píseň Gabriela Vágnera

Věnováno p. řovárniku Lud. Hrdinovi.

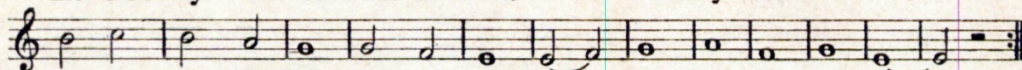
„SILVIA POCHOD.“

na slova „Ty benátský zámečku.“

Pochod s textem složil G. VÁGNER odb. kapelník v Nov. Benátkách.

1. Ty be-nát-ský zá-me-čku, Ty be-nát-ský zá-me-čku
2. Pře-bý-val tam sla-ví-ček, Pře-bý-val tam sla-ví-ček

jseš na pě-k-ném vr-ší-čku, jseš na pě-k-ném vr-ší-čku.
u-měl mno-ho pí-sni-ček, u-měl mno-ho pí-sni-ček.

3. : A to píseň takovou :
: že probudil mou milou. :

5. : Milovat je těžká věc :
: to je horší než bolest. :

4. : Modré oči nespaly :
: na Pepička čekaly. :

6. : Na bolest je flastříček :
: pro Andulku Pepiček. :

Ryla a fískla První česká notofiskárna Kamila Kische-Trojana v Nových Benátkách.

Pochod Gabriela Vágnera

Hudební škola Gabriela Vágnera

Pěvecké sdružení Foerster pod vedením Josefa Havlíčka

Sdružení pro soudobou hudbu v Praze

pořádá
v koncertní síni v Praze II., Štěpánská ulice číslo 35
v pondělí dne 1. prosince 1941 o 1/220. hodině večerní

PÍŠŇOVÝ VEČER
FRANT. BOROVIČKY

(Koncert moderní české písně - I. mimořádný večer.)

Na pořadu autoři: J. B. Foerster, J. Kříčka, P. Bořkovec, J. Hýbler, V. Kálík, Th. Kössl, C. Pecháček, J. Vojáček.

Spoluúčinkují: **Soňa Svatošová** (zpěv), **A. Klauber** (se svolením konservatoře - housle), **Dr. J. Figar** (klavír).

Koncertní klavír „Petrof“ od fy F. Rendl, Praha I., Rytířská 9,

Vstupenky na sedadla po 8.—, 10'—, 12'— a 16'— K v předprodejnách: Truhlářová Koruna, Košík a Valdek, František Urbánek, Mojmír Urbánek a Č. F. v Myslbece na Přikopech. — Členové Sdružení obdrží 20% slevy pouze u večerní pokladny.

Kontaklárna A. Lapáček Praha V.

Koncertní pěvec František Borovička

Brunclíkův pěvecký sbor

František Herclík.

Mistr houslař. Staré Benátky.

Dovolují si P. T. obecenstvu doporučit svou na výstavě zvláštností zalobovanou a na více výstavách vyznamenanou

vlastní výrobu houslí,

pracovaných dle osvědčené metody vynálesemí metody dle vnově předních italských mistrů jako Amatiho, Stradivaria, Guarneria a j., kteroužto metodou docílil jsem u houslí vždy čistého a silného tónu.

Jsa specialistou v opravách houslí, věnuji opravám jmenovitě u starých cenných houslí tu největší péči a ruční vždy za ten nejlepší výsledek. Rovněž i jiné nástroje jako basy, cely, violy a j. opravuji co nejvšedněji a nejlevněji. — Mnoho pochvalných uznání, jako dolo uvedené, od kapelníků, koncertních mistrů a j. po ruce.

Heslově tvořím tak zvané tuctové zboží nevedu a nabízím jen housle své vlastní výroby a sice:

- housle orchestrové za 20, 30, 40 korun,
- housle koncertní za 40, 50, 60, 80, 100 korun i výše,
- housle pro žáky od 10 korun.

Pouzdra, veškeré součástky smyčce, nástroje, jakož i struny nejlepších jakostí v nejlevnějších cenách vždy na skladě.

Doporučuje závod svůj přízni a důvěře P. T. obecenstva a upřísňuje vždy tím nejlepším a nezávadnějším provedením všech ct. zákazů, znamenám k službám oddány

František Herclík, mistr houslař.

<p>Či-li pane Herclíku! Či-li Vám za práci a upřímnost. — Bude-li opět se potvrdit, že se vždy s Tím se vše dělá přesně a jak bylo přiblíženo. Vše co nejvíce doporu- řuji.</p> <p style="text-align: right;">Mladina v režimě čtení Jan Čihelka, člen zast. org. vhození. V Lpě n. L., 27. 1902.</p>	<p>Pan Fr. Herclíkovi, houslaři v St. Benátkách.</p> <p>Vám skutečně! Housle přehledně můj svůj dokončení jak se stane tak jsem přišel a odjel jsem.</p> <p style="text-align: right;">Em. Ondřík. V Em. Benátkách, 21. IX. 1902.</p>	<p>Frant. Herclík, vynálezci houslí v St. Benátkách.</p> <p>K výrobní dle se dne 24. IV. 1902 se housle pro vysokomilého pana Bohu- slava Koubela v Mladině zaslána pošt spůsobilou oblohu per list. 27-1-02.</p> <p style="text-align: right;">S velkou úctou Děchodavský úřad tisk. a Kř. v Mladině v Bohoslav. a K. a. Vydavatel a úředník J. Kubiškov.</p>
--	--	--

L. Herclík, 45. Benátky.

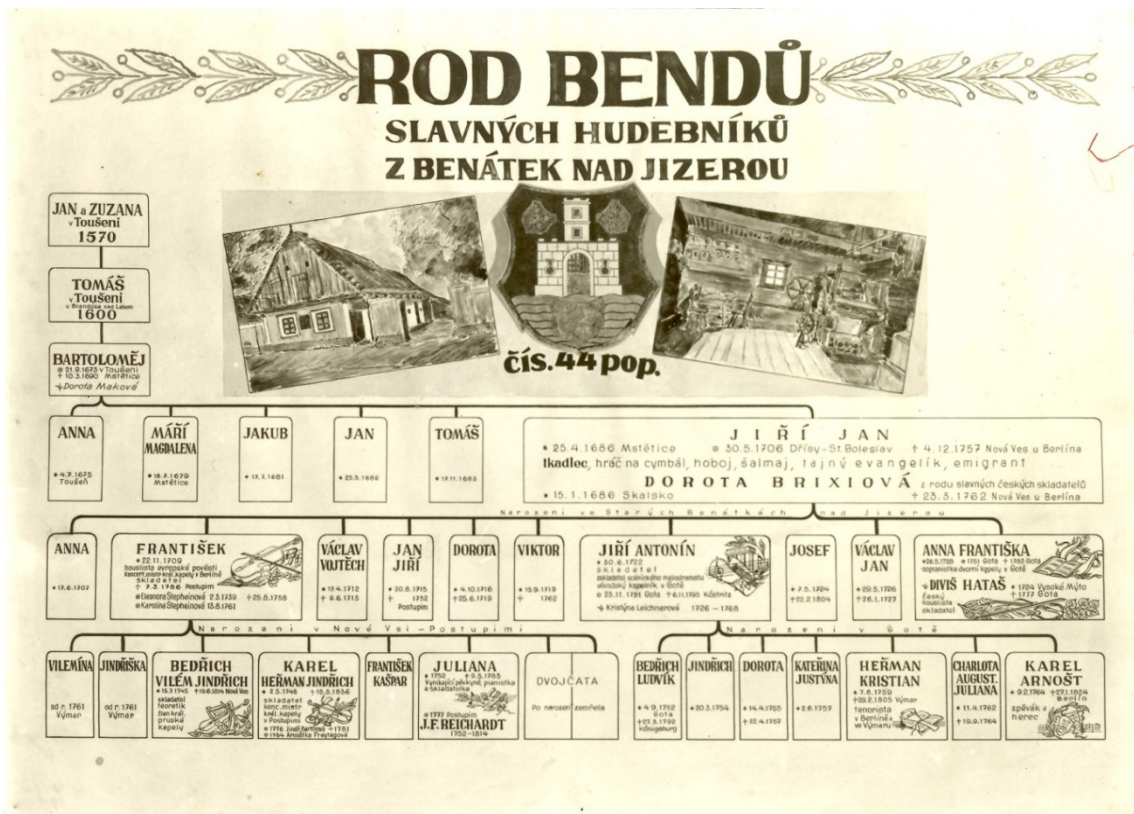

A black and white photograph of František Herclík, a violin maker, sitting at his workbench in his workshop. He is wearing a light-colored jacket and is focused on playing a violin. Several other violins are visible on stands in the background, and a double bass is partially visible in the foreground on the right.

Výroba houslí

Houslařský rod Herclíků

Rodokmen rodu Bendů

Odhalení pamětní desky bratří Bendů 1926